

Nemunas

Nr.5
(278-719)

2010 m.
vasario 4-10 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Fotovi(t)ražai 25

3 p.

Algimantas GRIKEVICIUS „Skrydis laisvu stiliumi“. 1996 m.

3-7 p.

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Sala vandenyje, vanduo mieste...

„Upės salpos potvynių metu dažnai užliejamos, o jų gruntai neatsparūs sloganimui. Didelių pastatų statyba salpose yra labai brangi ir rizikinga, todėl ji saloje neturėtų būti vykdoma. „Norisi kreiptis į Kauno miesto tarybos narius. 2001 m. Taryba nutarė įteisinti Nemuno salos parką. Gaila, kad ta pati Taryba po trejų metų rytinę jos dalį atidavė statyboms. Dabar joms purenama dirva. Miesto žemė labai brangi. Statybų verslas pelningas visiems sandorio dalyviams, tačiau jis atima iš paprastų miestiečių galimybę neišvykus iš miesto pabūti gamtoje.“

2 p.

Beata BRAZAUSKAITĖ

Ieškojimų kryžkelės

Ugnė KRAULAIKYTĖ

Besalygiškos ištikimybės istorija

Ieva ZAKAREVIČIŪTĖ

Kas iš kapo prikėlė vampyrus?

Alina RAMANAUSKIENĖ

Vidinės būsenos kameriniai
atspindžiai

Kauno karuselė

„Nemunas“
rekomenduoja

Savaitgalis prie
televizoriaus

12 p.

9 770 134 314007

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Kauno architektūros ir urbanistikos ekspertų taryba kartu su Kauno miesto savivaldybe skelbė Nemuno salos Kaune urbanistinės idėjos paieškos atviro projekto konkursą. Paskelbti trys konkurso nugalėtojai: siūliusieji žaliajį plotą, akva-urbanistinius (akcentuojama miesto ir upės sąveika) ir urbanizuotus sprendimus.

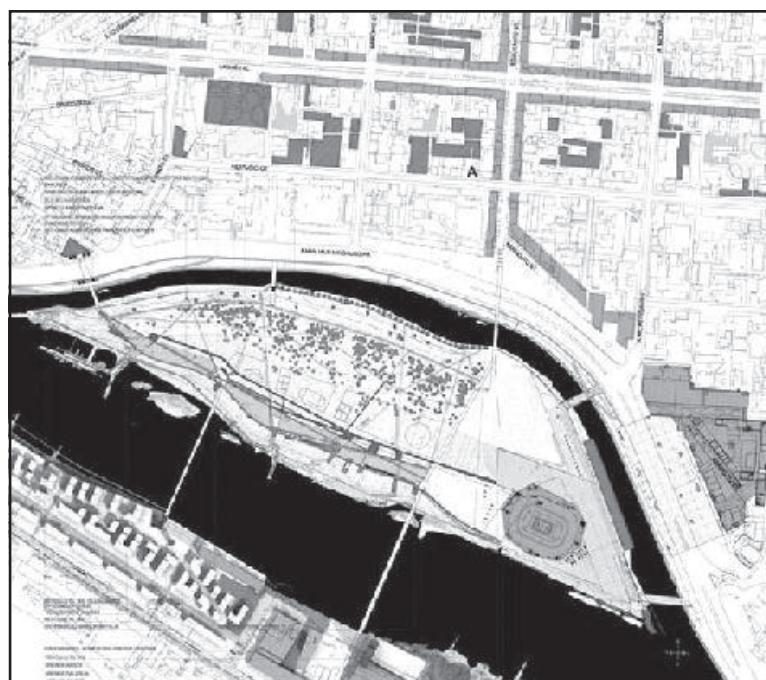
Vertinimo komisija išskyrė 2 perspektyviausius lygiaverčius skirtingų krypčių – žaliasios ir akva-urbanistinės – darbus. Trečiasis – urbanizuotą salą pristatantis darbas – vertinimo komisijai pasirodė nepakankamai brandus, todėl buvo nuspėsta perskirstyti pagrindinių premijų fonda.

Pirmas tris vietas laimėjo: „Sala, jungianti krantus“, „Miestas prie Nemuno“, „Sala visai šalia“. Dar penki projektai buvo įvertinti paskatinamosiomis premijomis: „Darnoje su gamta“, „Kauno centrinis parkas“, „Kanalas“, „ART-erija“, „Upių miestas – miestas saloje“.

Kartkartémis mieste išryškėja karštieji taškai. Dėl jų gincijamas, priekaištaujama, nervingai laukia ma pertvarkų ir rekonstrukcijų. Būna atvejų, kai agonija tēsiasi metų metus, niekas negali nuspėsti, kaip tie karštieji taškai turėtų atrodyti, ir niekaip nesiimama pokyčių. Vienas tokiu skaudilių Kaune – Nemuno sala, kurios istorija trumpa ir papras ta. Tarpukario ir pokario laikotar piais joje veikė žemos uostas, kuris 1970 m. buvo iškeltas į Vilijampolę. Tuomet rytinėje salos dalyje kuri laiką gyvavo sendailkių turgus, o ji panaikinus teritorija tapo oficialiu savartynu. Iki pat 2008 m. didžliai plotai buvo tušti ir menkai nau dojami. Pernai rudenį pradėta arenos statyba. Pramogų ir sporto rūmų atidarymas numatytas 2010 m. spalį. Tuomet sala pradės naujajį savo gyvenimo etapą, kurio kokybė kriama ir planuojama jau šiandien.

Architektui Jurgui Rimvydui Paliu senasis Kauno uostas ir dabar kaip gyvas: „Vaikystėje man Kaunas siejosi su centre buvusių žemos uostų ir garlaivių įlanka, plačiu kanalu, kuriuo plaukiodavo įvairiausiai laivai. Dar mažą mane tėtis kartą nusivedė pažiūrėti laivą. Pamatęs iš nuostabos net aiktelėjau: visą vaizdą užstojo didžiulis baltas dviejų de nių keleivinės garlaivis, iš kurio aukšto kamo vertėsi juodi dūmai ir balti garo kamuoliai. Cilindruse sušnypštė garas, keldami vandens purslus pradėjo suktis mentračiai. Ūktelejo sirena, ir laivas oriai išplaukė iš įlankos. Šis vaizdas vaiko širdyje paliko neįsdildomą įspūdį, kuris ir šiandien gyvas. Kaunas yra laivų miestas. Ir dabar manau, kad tai svarbiausias Kauno ženklas, jo tapatumas, išskirtinumas, kurio neturi joks kitas Lietuvos miestas. Tai turėtų tapti kertiniu akmeniu, kuriant centro viziją, o visa kita būtų tik malonūs piedai. Tada Karaliaus Mindaugo prospektas buvo žymiai siauresnis, jaukesnis, priėjimas prie Nemuno „humaniskesnis“. Žemyn leidosi grįstas slaitelis su laiptukais, apacioje prie pat vandens buvo grįsta plati terasa, kuri jungėsi su vadina maja „cimbruvka“ prie Vytauto bažnyčios. Čia visą laiką buvo gyvas šurmuly, įlanka pilna įvairiausiu

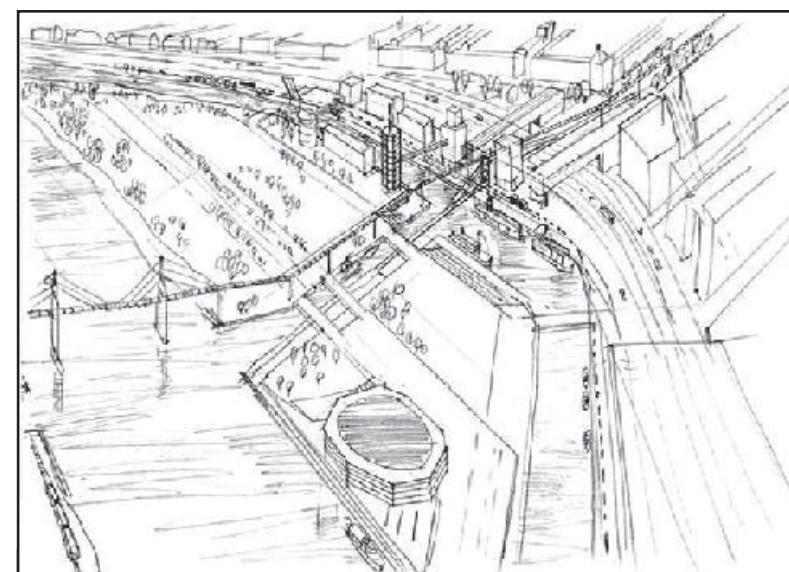
Sala vandenye, vanduo mieste...

„Sala, jungianti krantus“ (Šarūnas Kiaunė, Asta Kiaunienė, Auri mas Lukšys, Vytautas Butkus).

Prioritetai skiriami gamtai ir salai sutvarkyti – daugiafunkciniam parkui įkurti. Scenarijai parengti įvairiam poilsui organizuoti. Gerai sutvarkyti salos vidiniai ir išoriniai (su krantinėmis) funkcionai ryšiai. Projektais salai suteikia reprezentatyvumo naujomis urbanistinėmis prie monėmis, salos funkcinėmis zonomis.

Urbanizuojama rytinė salos dalis. Tai vieta su visa infrastruktūra. Ypač gerai panaudotos salos reljefo galimybės. Nauji būtini objektai koncentruojami prie Nemuno. Pastatai nedideli, išdėstyti prie tiltų arba interesų zonose. Šiaurinėje salos pusėje numatoma „buferinė“ zona nuo triukšmingos gatvės. Prie Nemuno – urbanizuota terasa. Atsižvelgiama į vizualius ryšius su gretimų Kauno rajonų dominantėmis.

„Miestas prie Nemuno“ (Jurgis Rimvydas Palys).

Stiprinamos urbanistinės jungtys, formuojant užstatatomu krantių segmentus ir paliekant atvirą salos erdvę su „žaliuoju bulvaru“. Salą kerta laivybai skirtas kanalas, kuris perskirkia ją į dvi – „Sporto salą“ ir „Parko salą“ – bei tampa centrinės miesto priplaukos ašimi. Kaip urbanistinio audinio tēsinys formuojamas žemutinės Fredos centras.

Pagrindinė idėja – „aktyvus“ vanduo. Uostas priartintas prie miesto centro ir siuoloma jį tankiai apstatyti S. Daukanto gatvės ašyje, tilto prieigose. Kitas akcentas – aktyvus pakabinamasis komunikacinis tunelis į kitą Nemuno pusę. Tačiau oro kelias komplikuoti, esamas kanalas jau nepritaikytas intensyviai laivybai, todėl atsiranda mažasis kanalas. Privalumas – išplėtota kanalo dalis ir pramoginis ar žemos uostas su atrakcijomis.

Salos pietinėje dalyje – tradiciški kaunietai paplūdimiai. Darbas estetiškas ir kupinas kaunietaškos nostalgijos.

laivų. Salos krante sukinédavosi gražūs uosto kranai. Krantinėje virė gyvenimas.“

Prasidėjęs Nemuno salos rekonstrukcijos konkursas vizijas gali tik paskinti. Išrinkti pirmojo etapo Nemuno salos urbanistinės idėjos paieškos atviro projekto konkurso laimėtojai. (Su konkursu dalyvių darbais šiuo metu galima susipažinti miesto savivaldybėje.) Konkursu metu siekta atrinkti perspektyviausius skirtingų krypčių Nemuno salos plėtros urbanistinių idėjų projektus bei rasti projektines Nemuno salos funkcinės erdinės plėtotės alternatyvas. Iš 20 konkursu dalyvių projektų net pusę jų siūlė palikti salą žalią, neurbanizuotą. Kitos dvi kryptys – akcentuoti salos bei upės sąveiką ir teigti urbanizuotus salos koncepcijas.

Architektė, VšĮ KAUET direkto rė ir komisijos pirmmininkė **Jūratė Merkevičienė** teigė, kad kol kas įvyko tik pirmosios žvalgybos: „Vasarį mėnesį paaiškės mūsų ateitis. Tokia sudėtinga finansinė situacija rodo, kad lėšų gali pritrūkti net pačiam konkursui, ne tik projektui įgyvendinti. Pirmasis etapas nebuvo konkursinis, todėl nieko konkretaus ir nesitikėjome. Paprasčiausiai reikėjo surasti naujų sprendimų, kurie pasislinktų siek tiek toliau, nei apsiplėstimas palikti saloje žaliajį plotą. Pinigų néra, todėl šis laikas labai tinka svajoti ir kurti strateginius planus.“

Deja, abipusis bendradarbiavimas ar bent bendravimas su visuomenė vyksta vangiai. J. Merkevičienė

„Sala visai šalia“ (Dalius Šarakauskas, Aušra Montvydaitė, Jonas Šarakauskas).

Urbanistinės idėjos esmė – arenos praplėtimas forumu ir žaliojo parko junginys, papildytas aplink kanalą formuojamais aktyvaus lankymo pastatais – kavinėmis, klubais su krantus jungiančiais tilteliais. Projektais prisikiriamas urbanizuotų sprendimų kategorijai. Urbanizacija maskuojama „žaliu stogu“. Priešais areną – stambus kultūrinis visuomenės centras. Abipus kanalo – komerciniai visuomeniniai pastatai. Arenos teritorija palikta jos autoriams. Patraukli „amsterdamiška“ pastatų nuotaika abipus kanalo. Numatomas pėsčiųjų tiltas į kitą Nemuno krantą. Tačiau didelės apimties visuomeninių objektas, vienu metu atliekantis daug funkcijų, disonuoja su kanalo užstatymu.

Paliekama daug natūralios gamtos, urbanizuojamos krantinės. Pietinė salos dalis skirta ramiam poilsiu, paplūdimiams.

nės teigimu, patirtis rodo, kad visuomenė aktyviai įsitrukia tik tada, kai jau darbai prasideda, ir užima kritikuotojo poziciją: „Norisi sukvesti ekspertus iš Vilniaus, Kauno aukštutinėj mokyklų dėstytojus, kad diskusija būtų produktyvi, o ne vien paremta emocijomis: patinka, nepa-

tinka. Todėl vasario mėnesį Architektų sąjungos salėje vėl bus eksponuojami visi dvidešimt pateiktų projektų, ir mes lauksime diskusijos, aktyvaus žmonių dalyvavimo. Jaučia-

Nors dauguma architektų pasiskako už žalumą, dauguma architektų tam visiškai pritaria, tačiau lieka klausimas, kaip jis turi būti tvarkoma, kas galėtų atsirasti šalia jos. Visus esamus siūlymų variantus galima apibendrinti ir vėliau svarstyti.“

Nors dauguma architektų pasiskako už žalumą išsaugojimą, radikaliausiemis šios krypties sekėjams tokios pastangos atrodė per menkos.

Architektas **Regimantas Pilkauskas** teigė, jog „vertinimo komisija geriausiai įvertino tuos darbus, kuriuose numatytas saloje toliau plėsti miestą: kapitaliniai pastatai apstatyti protakos pakrantėse; tiesi naujus tiltus, lieptus ir net apžvalginius įstiklintus oro kelius; kasti naujus kanalus, atgal sugražinti upių laivus; pagaliau salos centre statyti naujus stambius pastatus. Žinoma, konkurso sąlygos iš projektuotojų reikalavo urbanistinių idėjų, o ne parko tvarkymo pradę, tačiau visuomenėi svarbu žinoti, kad keletas į užribių patekusių konkurso projektų urbanistiką suprato plėčiai – ne vien tik kaip beatodairišką statybos formų plėtotę, bet ir kaip įvairių miesto funkcijų suderinimą su gamtos sąlygomis. Jie siekė atkreipti visuomenės dėmesį į tai, kad salos nebūtina apstatyti dideliais pastatais, o geriau joje puoselėti parką. Miestiečiai turėtų patrauklių poilsio ir susitikimų vietų.“

Nukelta į 10 p.

Adskio krislas

*Iš tikro tenka pritarti nuomonei,
kad televizija kvailina visuomenę.
Ekrane – nuolatinės „kalbančios galvos“,
vertos skubios psichiatrų pagalbos.*

Lietuvos rašytojų sąjunga sveikina kolegą Jurijų KOBRINĄ, Hanovre 2010 m. sausio 19 d. Europos gamtos mokslų akademijos apdovano tą Johano Wolfgango Gētės medaliu už ypatingus nuopelnus menui.
Lietuvos rašytojų sąjunga

Lietuvos rašytojų sąjunga nuoširdžiai sveikina Renatą ŠERELYTĘ, ga vusią Jurgos Ivanauskaitės premiją už romaną „Mėlynbarzdžio vaikai“. **Lietuvos rašytojų sąjunga**

tiltai

Romualdas RAKAUSKAS

Skraidantis Mikališkių stebukladarys

Internetiniame fotografuojančio dailininko Algio Griškevičiaus puslapyje pirmiau peržiūrėjės tapybą, o vėliau fotografiją, supratau suklydės. Po smagų jaudulį sukelusių, tvirtai suręstų spalvingų drobių pilkavaizdės fotografijos žvelgė tarsi iš prieblančio pusrūsio. Nors nufotografuotieji siuzetai savo fantazijų išradingumu kartaais net pranokdavo kruopščiai išdailintus paveikslus, tapybos sprogstamoji galia buvo keleliopai stipresnė už fotografijų artileriją.

Aišku, šitaip lyginti nedera. Senučiukė tapyba ne tik dėl garbaus amžiaus yra menų karalienė, o 170-metė jaunoji princesė višiskai nesitaiko į jos sostą. Nors atsiradus spalvotai fotografijai ir dabartinei kompiuterių visagalybei būna pabandyti artėliau prisigretinti, šiaip meninėse erdvėse abi mūzos gana draugingai sutaria. Ypač A. Griškevičiaus kūryboje. Primityvizmu paženklintoje jo ankstyvojoje tapyboje gausu fotografiškų siuzetų. „Mergaitė su katinu“, „Mergaitė, siuvinėjanti dangų“, „Berniukas su akvariumu“, berniukas, grojantis akordeonu „Turbūt polonezas“... Tai vis fotografine estetika ir komponavimu paremti darbai, nors fotografavimo minčią tada dar nebuvovo. Gerokai vėliau atsirado tiesioginių susipynimų.

Štai kad ir „Druskos svērimas Europos centre“, iki nuogumo nusimetės drabužių spalvingumą, persikelė, tik jau „Svarstyklėmis“, į fotografinį „Zodiako ženklių“ ciklą. Tas pats atsitiko ir tapybiniam „Vandeniui“, bet fotografijoje naščiais du apskritus tvenkinukus neša ne anas nostalgiskasis berniukas, o gal jo tėvas. Panaši situacija lydi „Donkichoto pasirodymą“, fotoobjektu transformuotą į „Žmogų malūną“.

„Skrydis laisvu stiliumi“ – dar viena išpudinga tapybinė kompozicija su virš miestelio bažnyčių šagališkai plaukiančiu nuogu vyru. Gal tai neįtikėtinų fotografinių pasiskaidymų pirmatakas? Pakilti A. Griškevičius ruošesi ilgai ir kruopščiai. Jau 2004 m. nufotografavo smarkiai skristi norinti nuogą vyra, stovintį ant kalniuko su išskleistais medinių kopėčių sparnais. Vėliau savo sudėtingėjantiems sugalvojimams pasitelkęs kraną, matyt, ir pagavo išganingą mintį, kad ana tapybinė iliuzija gali viršti tikroviškais žmonių skrydžiais.

Naujausiam ūsimatlapiniame A. Griškevičiaus fotografijų albume „Mikališkių stebuklai“ („Tyto alba“. Vilnius, 2009) randame ne tik sudėtingų pasiskaidymų, bet ir

„Žmogus lėktuvas“ iš ciklo „Cirkas“. 2009 m.

Fotovi(t)ražai 25

„Jūrų mušis“. 2002 m.

beveik visą aštuonerių metų fotografavimo derlių. Jis surikiotas į darnią vienspalvę višumą, o jeigu staiga kažkuriame atvertime švystelėtų mėlynas dangus, žaliuojanti augalija ar raudona mergaitės suknelė, tai priygutų meninio sumanymo pražūčiai.

Spalva visuose menuose reikalauja ypatingo subtilumo, saiko. Dabartiniai spalvinę fotografijų fejerverkai kartais rodo paprasčiausią nejautrą ir techninių galimybų ne-suvaldymą. Reiklesni fotografai stengiasi pabėgti nuo ryškaus reklaminio triukšmo. Naujausiuose tapybos darbuose ir A. Griškevi-

čius smarkiai prigesino koloristinį intensyvumą. Jis sako dabar einas minimalistiniu keliu – kuo mažiau spalvingo šnekėjimo.

Visi albumai prasideda nuo tekstinių pašnekėjimų. Tai ne tik savotiška privalomybė, bet ir pirmasis spausdinamų darbų vertinimas, jų prasmių praskleidimas ir apibendrinimas. „Mikališkių stebuklai“ ypač turtingi – juos palydi net du solidūs menotyriiniai rašiniai.

Agnė Narušytė savo įžvalgose „Akmens ridenimas dangun“ aptardama „padūkėliškas menininko fantazijas“ pastebi: „Tapy-

tojas A. Griškevičius fotograuodamas vaizduotę pabrėžia veiksmo ir reiškinio neįmanomybę... Tikslas – nufotografuoti vaizduotę taip, lyg tai būtų tikrovė (...), neįmanomo padarymas įmanomu.“

Ir Algis save vadina susapnuoto gyvenimo realistu. Lietuviškoje fotografijoje jam derėtų paskirti atskirą vardinę lentynėlę, nes tokio originalaus, absurdžiakai tragikomiško autoriaus pas mus dar nebuvu.

Vaidotas Jauniškis, tiesiogiai stebėjęs sudėtingą fotografavimo procesą, savo vertinimus efektingai pavadinęs „Žaidimai, kuriuos žaidžia žmonės, kuriais žaidžia“, išgrynina A. Griškevičiaus kūrybos esmę: „Bet nuotraukų figūros taip aktyviai perima ir tėsia jo paveikslų mitologiją, kad, regis, pirmiau jis nutapė, o vėliau „atgaivino“ realybėje... ir nesvarbu, ar piešta dažais, ar objektyvu.“

Iš tiesų nesvarbu, ar nuo tapybos, ar nuo skulptūros nubyrantys trupiniai pavirsta smagiomis, su realybe susipykusiomis fotografijomis. Svarbu, kad neįtikėtinų fantazių erdvėmis skraidanti menininko kūrybinė dvasia jų dosniai maitina naujais, dar niekieno nesapnuotais atradimais.

2006-ųjų vasara Algui buvo itin zodiakiška. Dangiškieji ženklai menininkui suleravo žemiškus sprendimus: Skorpionui pritaikomas aštatriai nudilęs dalgis, iš tokių pat keturių dalgų sumeistaujamos Vėžio žnyplės, pintomis vytelinėmis uodegomis plevenančios ant liepto nuogus užpakaliukus saulutėje šildo elegantiškos žuvys.

Nukelta į 4 p.

Fotovi(t)ražai 25

Atkelta iš 3 p.

Mergelė – ramunėmis vainikuotas svarbiausias Algio idėjų vykdytojas masyvus Mykolas – akivaizdžiai parodijuoja saldžiąjį Kopenhagos Undinėlę. Mergelei ant akmens sodinamas Mykolas, o Liūtui kontrasto principu išrengiamas Mykolienė. Padabinta storavirve uodega, ji oriai neša visas šiam ženklui atseikėtas tuštybes. Idomiausia, ką autorius sau prisitaikė. Pasirodo, be tvirtos moteriškos atramos savo gyvenime Šaulys nieko nesumėdžiot. Išmintingas zodiakas!

Naujai atrasto trylikojo Asilo ženklo he-rojus Juozas Erlickas kažkodėl į albumą netilpo. Gaila, nes tokio fantastiško sugalvojimo galima tik juodžiausiai pavydėti. Keisti būna taikingieji menininkai, kurie visomis išgalėmis nesiprišeina sudarytojų ar dailininkų diktatu ir neįrodo, neapgina savo mylimo vaiko teisės apsigyventi knygos puslapiuose.

Gandralizdyje tupintis išklausiusi kiaušinius su užtaisytu *kalašnikovu* saugantis pusnuogis gyvasis klasikas dar iškilmingai asilu pašventinamas. Ir pats palaimina tokį išskirtinį pagerbimą. Smagu, kai humoro hierarchai neprista išminties ir savo asmens nesupančioja šventos karvės sindromu. O Algis „Bernardinuose“ patvirtina: „Svarbu pasirinkti personažus, kurie nebijo būti juokingi.“

Vendenio ir Skorpiono fotoažduose akis ikyriai bado elektros stulpai. Juos iš savo „Žydėjimo“ išskutinėdavau aštriai nulaužtu skutimosi peiliuku. Dabar kompiuteriu gali idealiai išvarinti dangų ir visas palaukes, bet ponui menininkui gelžbetonstulpiai, matyt, viškai neardo kompozicinės darnos.

Tikrausiai esu alergiškas, nes negaliu ilgėliau žiūrėti į „Fontaną“, kur trys nuogi ir

stuomeningi vyrai skulptūriškai tvirtai susikibę rankomis, o tiesiai iš jų kyšo gelžbetoninis griozdas. Negi tokia įsivaizduojamoji fontano čiurkšlė?

Jeigu kam atrodo, kad čia reiskiami dideli priekaištai autorui, apsirinkate. Tiesiog provokuojantis priekabavimas, puikiai žinant, kad tapyboje tie pamėkiniai stulpai tampa vos ne pagrindiniai kompozicijos elementais. Tik Algis juos tempteli ir nutapo aukštesnį, plonesnį, grakštessnius ir tarsi įtemptomis stygomis sugroja simpatišką elektrosimfonjetę... Drobės jie yra tokia pat būtinybė kaip ir bažnyčios bokšto smailė virš jaukaus miesteliuko.

Fotografijų kunigaičišjoje tuo klausimui yra įteisinti du lygiaverčiai požūriai: pedantiškai išvalyti visas šiukšles ir erzinančias démes arba priešingai – visą balastą paversti mente vertę. Tapyboje Alginiu tai pavyksta, o fotografijoje stulpų medžiagiškumas ir sunkiai suvaldomas jų išsidėstymas ne visada padeda gražioms menininko intencijoms. O gal čia slepiasi paprasčiausias psychologinis blokavimas – tiesiog nekyla ranka ištinti gelžbetoninį stuobrį, kai visai nesenai teptuku teko plušeti jį išdailinant...

Dar vienas nedidukas apgailestavimas: albumą labai gražiai būtų sutvirtinusi neįtikėtiniausio efektinumo „Vėliava“, kur atletiškas vyriškis su paradiniu rimtumu žygioja nešinas virš galvos lengvai plevėsuojant į ilgą kotą įsikibusio sunkiasvorio Mykolo figūrą. Jeigu jau taip verkiant būtini atokvėpiniai tuštieji puslapiai, tai „Vėliava“ puikiausiai tiktų vietoje silpnėlesniojo „Pasirodymo su vandens telkinuku“. Kaip ji ten derėtų su taip pat fantastišku „Vaikščiojančiu padėbesiais“!

Gal autorius suabejojo dėl vėliauvesio cirkiškumo? Taigi tokio absurdinio triuko pa-

saulis dar tikrai nematė ir jį su didžiu malonumu palydėtų ilgai trunkančiais plojimais. Vi-sam „Cirkio“ ciklui derėtū ploti pagarbai atsi-stojus, o ypač „Šiaurės Atėnamis“, „Keliaujančiam vandens žonglieriu“, „Pučiančiam de-besis“, „360°“, „Pirmam Lietuvos kosmonau-tui“, „Pasirodymui ant batuto“...

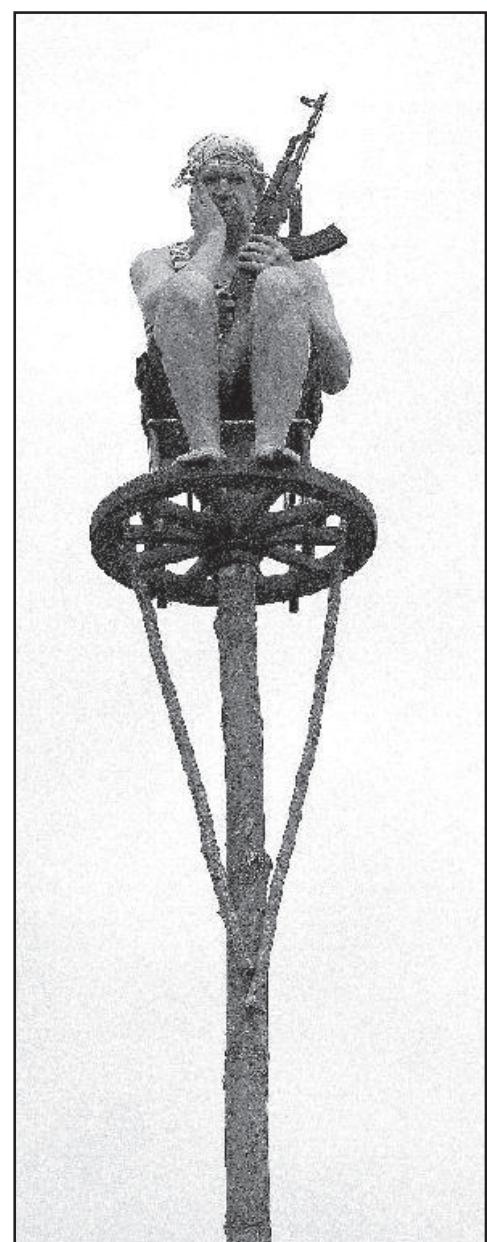
Savo fotoparodose A. Griškevičius praktikuoja dar vieną įdomų dalyką – parodo dokumentinį filmuką apie sudėtingą fotografavimo procesą. Diskutuotinas šitoks paslapties atskleidimas.

Žūrėdamas fotografijas save nesunkiai ap-gauni ir patiki danguje plaukiojančiomis žuvimis ar balioniškai skrendančiu masyviu akmeniu, o Algis negailestingai nubraukia grąžiąjų iliuziją. Pamatai, kad akmuo yra iš kartono ar paralonu sumeistrauta, visiškai lengvutė imitacija. Atverdamas virtuvės duris menininkas sunaikina ir dalį kūrinio įtaigumo.

Tačiau gal kaip tik reikalingas tokis dokumentinis vaizdas, nes visi niekuo nebetikintieji net neabejoja, kad A. Griškevičius vien fotošopo virtuozas. Pamatę padebesiuse kabaldoujanti, trosu prie krauno strėlės pririšą Mykolą ir kiek dar visokių pastangų prieikia, kol Algio suplanuotoji kompozicija pasidaro menu, patiki mažojo teatriuko tikroviskumu.

A. Griškevičiaus videodokumentika ateityje gali tapti tokia pat meno vertę kaip ir jo fotografijos. Tik reikėtų gero profesionalo, kuris užsiimtu visų paruošiamų darbų ir unikalų fotosesijų filmavimui, o vėliau sumontuotų smagaus siužeto filmą. Gal net tarptautinių festivalių apdovanojimų sulauktume...

Pabaigoje tradiciškai bandžiau išrinkti vieną geriausią fotografiją. Nepavyko. Teko palikti išskirtiniausiu penketuką: „Restaura-cija. 2002“, „Vandenis. 2006“, „Medėjanti. 2007“, „Aštri motoris. 2007“ ir „Žmogus lė-tuvus. 2009“. Dažniausiai taip ir būna – iš kiek-vieno didėlesnio ciklo į aukso fondą nubyra po vieną ar kelias smilteles. O dėl jų A. Griškevičiu tikrai vertėjo iš tapybos užsukti į fotografią.

Ciklas „Zodiako ženklai“, „Asilas“ (13 menuo). 2006 m.

Ieškojimų kryžkelės

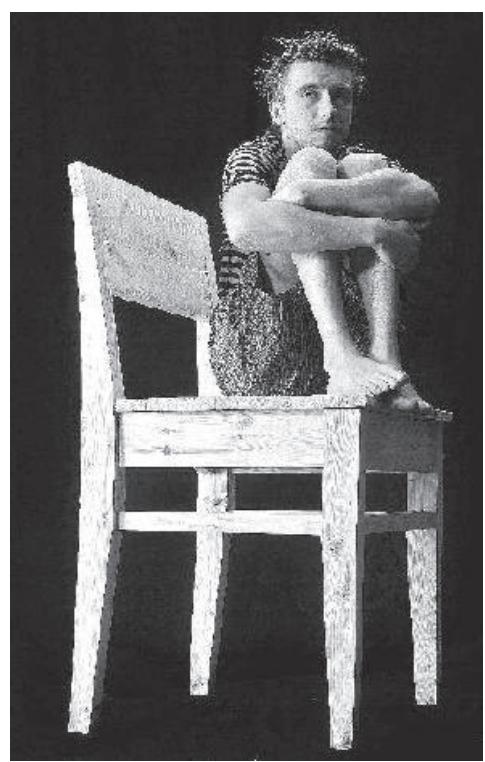
Beata BRAZAUSKAITĖ

Statyi monospektaklius ir juose atlikti vaidmenis, ypač pirmuoju kartus – iššūkis, kuris neretai sulaukia dvejopo vertinimo. Vie-na vertus, minimalistinis scenografijos sprendimas gali atitikti tam tikrus kanonus, nuolat taikomus naujai statomiems kūriniams, kita vertus, atsiribojant nuo sceninės erdvės, koncentruojamas į darbą su aktoriumi, siekiant kuo išraiškingiau perteikti personažo charakterį. Be abej, daugelis su tuo gali nesustiki. Galbūt tokį išvadą nevertėtų daryti ir kalbant apie du spektaklius – „Gaidukas“ bei „Išlaisvinti Žaną“. Visgi šie pasirodymai su-kėlė tokį minčių. Kiek panašūs savo scenografią spektakliai analizuoj, ko reikia, kad žmogus išgyventų.

Prieš pat Naujuosius metus Nacionalinis dramos teatras Vilniuje pristatė premjerą – vieno aktoriaus spektaklį pagal Emos Ashley pjesę „Gaidukas“. Naujieji kūrybiniai teatro metai pasirodė atviri ieškojimams ir teatro mylėtojams pateikė mažytė staigmeną: šia premjera kaip režisierius dramos scenoje debiutavo baletmeisteris Jurius Smoriginas. Sutapimas ar-ne, tačiau kūrybinę grupę sudaro pastaruoju metu televizijos ekrane gerai atpažįstamai veidai: spektaklyje vaidmenį kuria Marius Jampolskis. Aktoriui tai pirmasis monospektaklis.

M. Jampolskio personažas keliauja per pri-siminimus. Perteikiami vaiko, paauglio ir vyro savo identitetą ieškojimai, kol galiausiai dvi-dešimt penkerių sulaukęs žmogus žiūrovų teis-mui atveria savo vidines patirtis. Tai žvilgsnis ir į šalia buvusių moterų gyvenimus. Šiuo atveju tinka posakis „ieškok moters“, mat M. Jam-

poliskio personažui, nuo mažumės gyvenusiam internate tarp keturių sienų, jis tapo reikalinga tarsi oras. Bronė, Stasė, šefė ir kitos moterys, tarp kurių brendo vyras, galbūt atstojo nepažintą motiną, pirmają meilę. Buvimas su jomis – neti savo troškimų patenkinimas, tačiau ir nepatyrušio šilumos, sunkumų užgrūdinto jauno žmogaus pasiteisimimas, noras tapti reikalingam. Vyras visada lieka ištikimas moteriai, tačiau atsi-duodamas jai personažas, atrodo, ne visada teisingas sau pačiam, o santykiai su vyrais tampa kiek sudėtingi ir retkarčiai komiški.

Aktoriui scenoje teko pusantros valandos gyventi vyro ir kelių jo moterų gyvenimus. Istorija aprėpia dvidešimt penkerius metus. Spektaklį aktorius pradeda atsišedės ant kėdės, kuri yra didesnė nei īprasta ir optiškai sumažina jį patį. Personažas – sutrikęs, nereikalingas, mažesnis ir menkesnis už visą pasaulį – nuo pirmosios spektaklio akimirkos atrodo užsiemęs paieška vietą, kurioje galėtų įsitvirtinti. Pasakos žodžiai apie paršelį Feliksą, nežinant, iš kur jis atsirado, ir vilką, kurį Feliksas palaiko savo mama, pradžioje nuteikia skeptiškai, tačiau skuruliai pagrindą sekti istoriją ir patikėti, kad matome ne televizijos ekrane rengiamus populiarius pasirodymus, o teatrali, raštant žmo-nių istorijos knygą. Juoda kvadratinė scena pri-mena internato aplinką, kurioje megzdavosi jaunuoliu ir moterų dialogai. Si teatro erdvė retkarčiais pasirodydavo kiek per didelę personažui, jis dar labiau sumenkindavo, tačiau buvo apstu vienos ieškojimams. Tarsi gūdūs skers-gatvio prieplanda, kurioje veikėjas slėpdavosi nuo savo pojūcių, atri šviesa, kurioje spigindavo iki kaulų įsigėrusi aistra niekinamam ir troštamam gyvenimui, aštrino tiek vyrų charak-terio bruožus, tiek žiūrovų pojūcius stebint ši personažą. Pradžioje apšvietimas, ryškiai koncentruotas į tam tikras scenos vietas, su-trikdė – personažas atrodė sunkiai įžiūrimas tamsoje ar pernelyg aplėbtas spiginančios šviesos spinduliu. Vis dėlto teatro erdvėje savo prabagusiu metų kelius prisimenantis jaunuolis šiomis mizanscenomis kėlė pamastymą. Veikėjo plastinė raiška kiek asociavosi su Gycio Ivanauskio kuriamų personažų gestikuliacija, pabrėžta mimika, o ypač sasajų sukėlė įsitem-pimas ir pasižvalgymas kairėn dešinėn – maža pastaba ir gana skirtinges aktorių charakte-ristikos, tačiau tokia išraiška dar kartą pabré-zė vidinių susimąstymų, personažo paklydimus ir ieškojimus.

Sulaukę moterų atsako, po truputį jas prisi-jaukinęs, jaunuolis pradėjo save suvokti kaip galintį būti tik tarp jų, tarsi vedli – kaip gaidi vištadėje su savo pulku. Tačiau nejuociomis jis tapo priklausomas nuo pulko, be kurio paprasčiausiai nesugebėtų išlikti tokis, koks yra, kokį pats save susikūrė.

Aktoriui pasitraukus iš scenos, spektaklis nesibaigė. Pusantros valandos scenoje kabėjusi mažai tepaliesta balta širma buvo panaudota kiek ištėstai vaizdo projekcijai parodyti. Regėjome M. Jampolskio personažą, keliaujančią teatro erdvėmis, kiemu į tolį. Jeigu spektaklis būtu šiek tiek labiau „pagardintas“ vaizdo projekcijomis veiksmo eigoje, galbūt siužetas ir projekcija pabaigoje būtų įgavusi ryškesnių sąsajų.

Festivalis „Teatro fantomas“ kartu su „At-viru ratu“ gruodžio mėnesį Kauno klube „Ups“ pristatė Levos Stundžytės režisuerotą monospek-taklį „Išlaisvinti Žaną“ pagal J. Anouilh pjesę „Vyturys“. Spektaklyje vaidino aktorė Judita Urnikiytė, kuri taip pat pirmą kartą priėmė iš-sūkį atlikti vaidmenį vieno aktoriaus spek-taklyje.

Tą vakarą teatro scena virtusioje klubo erdvėje mergelės iš Orleano istorija ne atkar-tojo žiūrovams prancūzų didvyrės biografi-ją, bet kėlė klausimus apie tikėjimą ir pasi-rinkimo galimybes. Siužete skleidėsi Žanos santykiai su tévais, karaliumi. Tévai, nesu-vokdami dukters regėjimų ir troškimo apginti šalį, jos išsižada, tačiau dėl savo tikėjimo ir atsidavimo mergelei pavykstaapti tévynės vaduotomo.

Spektakliuose „Gaidukas“ ir „Išlaisvinti Žaną“ aktoriai įkūnija kelis personažus. J. Urnikiytė scenoje pavyo itin išraiškingai sukurti skirtinges charakterius, juos griežtai atskiriant individualiomis išraiškomis, groteskiškai pa-siepiant. Mergelė subtiliai vaižduojama kaip ypač jautri ir atsidavusi regėjimuose akcentuo-toms tikėjimo tiesioms, tačiau vėliau nustebina tapusi gudria, tikslo siekiančia moterimi, pa-siurosusia stoti į kovą. Priesingai nei šiam spektaklyje, kuriame žiūrovams teko įtemptai sekti kiekvieną aktorės krustelėjimą, M. Jampolskio veikėjai tarsi susilieja į vientišą išgyvenimą ir leidžia žiūrovams patiem kelti klausimus, o ne klausytis nuosprendžio.

Nukelta į 5 p.

Dmitrijaus MATVEJEVO nuotrauka

Besąlygiškos ištikimybės istorija

Ugnė KRAULAIKYTĖ

Anuomet, kai dar vyravo dailės žanrų hierarchija, daugiau ar mažiau visuotinis vertybų pagrindas neslydo iš po kojų, o priešimas šviesa stebuklingomis *fotodėžutėmis* nekėlė grėsmės dailininkų orumui, greičiau ir tiksliau užfiksudamas tikrovės vaizdus, religinių ir istorinių siuzetų puikavosi pačioje hierarchijos viršūnėje. XIX a. pabaigoje impresionizmas, ižūliai ištraukdamas iš dienos šviesą atsitiktinių kompozicijų fragmentus, skelė antausį tradicijoms ir įprastam estetikos suvokimui. Be abejo, teigiamos visuomenės reakcijos buvo naivu tikėtis, bet ilgainiui pasipiktinimo šūksniai prikimo arba buvo nukreipti kiton pusėn, ir supabdyti į XX a. įsisukusių eksperimentavimo epidemijos nebeliko vilties.

Keičiantis pasaulėjūrai, keitėsi ir meno misija. Retas viduramžių dailininkas susiprasdavo pasirašyti po savo kūriniais ir vargu ar būtų patikėjęs, kad koks nors jo sukurtas besišypantis angelas perteikia paties tapytojo dvasinę būseną, emocijas ar jausmus. Tik Renesanso laikais, žmogu atsistojo į visatos centrą, imta domėties menininkų asmenybėmis, o kiek vėliau kūryba parviro nebloga terpe savo individualybei ar požiūriui atskleisti. Istorijos tékmėje pokyčių neišvengė ir religinė dailė, iš supaprastintų piešinių ir simbolinių ženklų išsirutuliusi į daugiaplanes, sudėtingas kompozicijas. Tačiau nepaisant formos ir raiškos pakitimų Biblijos siuzetai išlaikė specifinę kalbą, o kad ją suprastum, reikia turėti bent minimalių žinių. Spalvos, vaizduojami asmenys, jų atributai išsaugojo simbolines prasmes, už kurių – krikščionybės istorijos potekstę.

Nedaug žmonių, o ypač jaunesnių, šiandien domisi šia daile – mat ji byloja apie nebepopularias vertebes, o dar ir suprantama ne iš kartos, todėl atrodo nuobodi. Visgi jos prasmes, ypač atiskleidžiančias per siuzetą, galima išvynioti iš kokį siūlų kamuoļi – surandi jo galą, trukeli, ir, žiūrėk, visai neprastai sukasi. Ir kažkokis senas barzdocius senoviniai apdarai pasirodo esąs šv. Antanas, laikantis T (tau) formos kryžių su varpeliu, šalia esanti kiaulė – ne šiaip atsitiktinė palydovė, bet atributas, bylojantis apie 1095 m. įsteigtą antanitų ligoninę, kurios vienuoliai laikė ypatingos veislės kiau-

les, o iš jų taukų gaminio vaisius. Vėliau joms pakabindavo po kaklu varpelius, rodančius, kad šios priklausančios šv. Antano brolių ligoninei.

Pabandykime „išvynioti“ vieną Kauno arkikatedros bazilikos paveikslą. Jeigu eidami vidurinių nava didžiojo altoriaus link labai neskubėtumėte ir stabtelėjė ties antruoju dešinėje pusėje esančiu pilioriumi pakeltumėte galvą aukštyn, pamatytiumėte vyra, meilialai laikantį krucifiką, ir keletą šalia esančių putlių angelelių. Du iš jų, prie pat sventojo (tai išduoda žvaigždučių nimbas aplink galvą) kojų, rodos, intensyviai bendrauja – sédintysis ant neaukšto laiptelio, pridėjęs prie lūpų pirštą, lyg kažko klausdamas, žvelgia į raudona skraiste apsiuso stovintį angeluką, rankose suspaudus ižrakintą spyną. Viršuje plevena dar vienas visafigūris angelas, laikantis palmės šaką, lauro lapų vainiką ir lelijos šakelę. Ant stalo guli knyga ir kepurė, fone – architektūriniai interjero fragmentai ir besiplaikstanti raudona draperija. Rami, šilta nuotaika, jokio dramatizmo, jokio veiksmo. Nuobodoka, tiesa? Paskaitykime tarp eilučių.

Nieko atsitiktinio ar pavaizduoto „šiaip sau“ religinėje dailėje nebūna. Knyga, krucifikas, palmių šakelė ir žvaigždučių nimbas išduoda, kad priešais mus – šv. Jono Nepomuko figūra. Šventasis siejamas su išpažinties paslapties saugojimu. Karalius Vaclovas IV, įtarinėdamas savo žmoną Joaną neištikimybę, pareikalavo, kad nuodėmklausis išduotu jos meilužio vardą. Tačiau J. Nepomukas atsisakė tai padarysti, ir buvo mustumtas nuo tilto į Vltavos upę. Penkių žvaigždučių nimbas primeina po jo mirties virš upės pasirodžiusias žvaigždeles, padėjusias surasti nužudytojo kūną. Tiesa, yra ir kita paskandinimo priežasties versija. Tam pačiam karaliui, Vaclovui IV, susiginčius su Prahos arkivyskupu dėl abatijos, Nepomukas stojo pastarojo pusėn, pasipriešino karaliui, todėl buvo suimtas, tardomas, kan-

kinamas ir naktį nustumtas nuo tilto. Bet kuriuo atveju šv. Jonas Nepomukas laikomas išpažinties saugotoju ir tiltų globėju. Tikima, kad jis sergėja nuo potvynių ir kitokių vandens nelaimių, globoja neteisinsgai apkaltintuosius. Šventojo kultą išplatino jėzuitai, priešindamies išpažintį atmetusiam protestantizmui. Šv. Jono Nepomuko kultas populiarus ir Lietuvoje, taip pat kai kuriose kitose šalyse – Lenkijoje, Austrijoje, Bavarijoje, o ypač Čekijoje.

Paveikslas, esantis Kauno katedroje, buvo skirtas šv. Jono Nepomuko altoriui, todėl šventasis nutapytas pačiame kompozicijos centre pirmajame plane, nenustumiant jo į glamour ar į paveikslą pakraštį. Visa aplinka pabrėžia jo dorybes. Šv. Jono Nepomuko drabužiai parodo priklausymą kunigijai: juoda kasdinė, žemę siekianti sutana, balta, laisvai krintanti kamža, simbolizuojanti tyrumą, šventumą ir laisvas rankas geriemis darbams daryti. Pamaldumą išryškina ant krūtinės pakabintas stambus kryžius. Figūrą savotiškai išremina storesnio audinio, šermuonėlio kailiu puoštas, trumpesnis už

kamžą rudas apsiaustas su gobtuviu. Ant žalios staltės padėta knyga – išminės ir žinių, pasaulio vienovės simbolis.

Virš sventojo figūros plevenantis angelas laiko kankinystės ir išaukštimo ženklus. Palmės šakelė suprantama kaip kankinių ir krikščionybės gynėjų atributas, pergalės prieš mirtį simbolis. Lauro lapų vainikas – ypatingas pagarbos ir išaukštimo ženklas, simbolizuojantis garbę ir šlovę, taip pat suvokiama kaip nuoroda į nemirtingumą. O užrakinta spyna stovinčio angeluko rankose – dar vienas būdas priminti šventojo mirties priežastį.

Aptarę ikonografines subtilybes, žvilgtelėkime į meninės raiškos specifiką bei paveikslų sukūrimo laiko kontekstą. Šis kūrinys priskiriamas velyvajam barokui (aplaidu būtų nepaminiati jo tikslaus datavimo ir autorius – 1778 m. šv. Jono Nepomuką nutapė Jurgis Koštovnas, pats išraše signatūrą apatiniaiame drobės kampe kaireje). Baro-

kas – tai laikotarpis, kai griebtasi pačių įvairiausių priemonių, norint paliesti žūrovo jausmus, sukelti stiprių išgyvenimų. Lietuvos baroko savitumą formavo stilijų vėlavimas bei skirtinių įtakų šaltiniai. Sustiprėjus kontrreformacijai Bažnyčia skatinėta į religinių scenų vaizdavimą, kad jos, darydamos kuo stipresnį povėki, gražintų tikinčiuosius į Bažnyčią. Vėlyvojo baroko bažnyčių interjeroje jėzuitų dėka atsirado *Theatrum Sacrum*. Pasitelkus muzika, apšvietimo gudrybes bei panaujodant išpūdingus dekorų elementus, buvo siekiama sukurti mistinį išpūdį, kad susirinkusiu masė neabejotų, jog Mišių aukoję dalyvauja tikras Dievas.

Šv. Jono Nepomuko paveikslas per meilės ir pagarbos Kristui liudijimą, perteikiamą meilingai laikomo krucifikso įvaidžiui, kiek ramiau, be įtampos ir papildomų triukų stengiasi patraukti įstebintį asmenį į savo pusę. Išaukštintas šventasis pristatomas kaip sektinas, keliantis pasitikėjimą visos Bažnyčios astostavas.

J. Koštovno tapybos maniera ga-

na laisva, bet kartu ir kruopštī. Daillinkas išlieka atidus detalėms, stengiasi įtikinamai perteikti formas, apimtis, individualizuojant veido bruozus, atkreipia dėmesį į medžiagiškumą. Vyrauja tapybiškumas, daugiau dėmesio skiriama spalvinams sprendimams, atspalvių ieškojimui, šviesotamsai negu preciziškam piešiniui. Barokas skleidžiasi ir per daiktų fragmentavimą, dalį jų panardinant intensyviai šešelyje ir stipria šviesa išryškinant tik fragmentą. Nevengiamo palikti neaiškumo, neužbaigtumo – ne visai aiški raudonosios draperijos paskirtis, iš kur ji išnyra, kodėl ten yra.

Pagrindiniai kompozicijos elementai komponuojami barokui būdingu diagonaliu principu. Gyvumo suteikia plevenančios draperijos: iš fono išnyrančios raudonos užuolaidos fragmentas, aplink angelukų kūnus besiskančios lengvos medžiagos juostos, šv. Jono Nepomuko drabužiai taip pat krinta lengvomis, plastiškomis klostėmis. Stiprus apšvietimas išryškina formų apimtis ir tūrius, sudaro kontrastą šešelyje skendinčioms vietoms. Tiesa, tam-sai pabrėžti tapytojas nesirenka grynos juodos spalvos, naudojami tam-sesni rudi atspalviai. Erdvę perteikia įstrižai pastatytas stalas, architektūriniai interjero elementai. Formos modeliuojamos ne tik pasiteliant šviesą-šeselį, bet ir placią atspalvių paletę. Vyrauja žemės spalvos – ruda, gelsva, pilkšva, nors esama ir raudonos, žalios, Baltos, kurių susilieja į darnią šiltą kompoziciją. Visa drobė persmelkta jau-kumu, perteikia giedrą nuotaiką. Ši atmosfera kuriamā ne tik atitinkamu spalviniu sprendimui, bet ir vaizduojamų tarpusavio santykų pa-rodymu.

Paveikslė daug bendravimo, išreiškiamo figūrų padėtimi viena kitos atžvilgiu ir intensyviai žvilgsniais: išpažinties paslapties saugojimą primenantys putlūs barokiški angeleliai gestais bendrauja tarpusavyje, šv. Jono Nepomukas švelniai žvelgia į krucifiką, viršuje esantys angeleliai jį stebi. O ir pačios emocijos teigiamos – meilingumas, pagarba, atidumas, artumas. Siužetas ramus, nėra jokių ivykių nei įtampos. Labai paprasta, lyg iš kasdienio gyvenimo paimta scena: šventasis niekuo neišskiriančiame interjere stabteli šalia stalelio, laikydamas krucifiką žvelgia į jį giedru veidu ir, kurį laiką pamastęs, padės jį ant stalo šalia knygos ir bireto.

Tik perpratus simbolijų ir atributų reikšmes vaizdų kalboje galima atskerti šventojo gyvenimo nuotrupą, pasakojančią nepaklusimo prie-vartai, atsidavimą tarnystei bei besalygiškos ištikimybės istoriją.

Ieškojimų kryžkelės

Atkelta iš 4 p.

Spektaklyje „Išlaisvinti Žaną“ autentiškumo nesiekama. Žanos vyriškus drabužius ir šarvus atstoja raudonas suplėšytas apsiaustas, arkli – šluotos kotas, taip pat pora kibirk, vienas jų spektaklio metu kabantis virš scenos („Gaiduke“ – du dangčiai), ir kėdė, kurią galima laikyti neat siejamu scenos objektu – ant jos pasakojuamos istorijos, apversta, pulsinta, paguldyta ji transformuojama į visai kitą objektą; ta pati kėdė tam-

menų spaustuvės Juodojoje salėje pristatęs režisierės D. Keturakyčė spektaklį „Pasiuntinys“. Nors rodytas Juodojoje salėje, šis kūrinys pulsova ramybę, kvietė meditacijai ir apmąstymams, ar kiekvienas mūsų pakankamai mylime, kad jaustumės laimingi.

Aktoriams neteko vargintis įsi- menant monologus, scenoje tekstai lengvai pleveno kridamai lapais žemyn, šikart tai – spektaklis-skaitymas. Jaukiai susėdę už stalo prie žvaikų šviesos, fone tyliai skambant muzikai, baro savininkė Nina su barmenu klausėsi gyvenimo prasmės ieškančio Klauso istorijos: jaunuolis žaidė loterijose, išmoko laimeti, neradęs atsakymų norėjo pasitrauk-

ti iš gyvenimo, tačiau to padaryti jam nebuvo leista.

Siužetui įsibėgėjus, netikėtai išvydome mūsinį personažą – angelą, kuriam režisierės sprendimui teko kurį laiką slėptis tolumoje už pagalvių. Gausybė jų – pakabintų, pasklidusių ant žemės, nors ne visada panaudotų kaip scenografinių objek-tas – scenoje virto atsvara būties žaizdoms ir kartu riba tarp materialumo ir dvasinio pasaulio lengvumo, subtilumo.

Spektaklyje kiek pritrūko Ninos ir barmeno vaidmenis atlikusiai aktorių išraiškingumo. Pasirodę scenoje jie privertė suklusti: aktoriai, turintys fizinę negalią, pradžioje atrodė drąsus ir veržlūs (barmenas į sce-

na jžengė ant rankų), tačiau sulig Klauso istorija nutilo. Angelo ir Klauso mono-dialogai palaikė siužeto įtampą. Nors erdvė buvo gana statiska, neatrodė, kad stigti jude-sio – scenoje nuolat pasireikšdavo angelas, o istorijos vingiuoje išvengta nereikalingo blaškymosi.

Verčiant šios istorijos puslapius, žiūrovams teko patikėti, kad troškimus galima paversti tikrove, o viską reiki daryti su meile, tik tada pajusime laimę ir ja apdovanosisime kitus, gyvenimas taps prasmingas, o žmogus turės paskatą veikti.

Kas iš kapo prikėlė vampyrus?

Ieva ZAKAREVIČIŪTĖ

Besidomintieji naujienomis knygų rinkoje ir premjeromis kino salėse, žinoma, pastebėjo, kad gerokai pagausėjo rašytinės ir vizualinės informacijos apie mistinius padarus. Ypatingą vietą tarp jų užima vampyrai, kurie jau nebéra marginaliniai personažai. Specialiuose knygynuose stenduose karaliauja rašytojos Stephenie Meyer „Saulėlydžio“ serijos knygos, o šalia jų kas mėnesį gauseja ir kitų autorų panašios literatūros tomų. Vis dažnesni vampyriški siužetai ir kine. Ką galėtų reikšti tokios subkultūros renesansas?

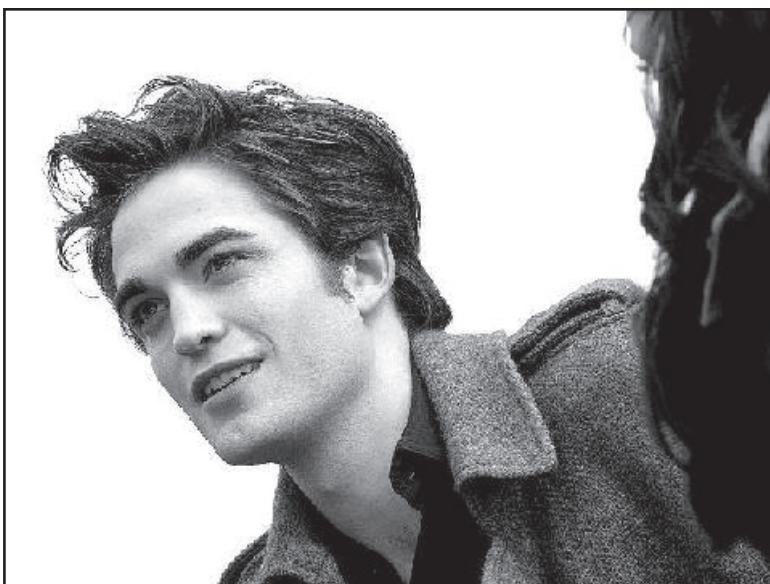
Willa Rogersas, garsus Holivudo aktorius, yra pasakęs: „Herosiškumas – viena iš trumpiausių besitęsiančių profesijų.“ Pastaraisiais dešimtmeciais kino ekranus išvysta vis daugiau įvairiausių personažų, turinčių skirtingiausių gebėjimų ir galių. Tačiau kas lemia tokia didelę kuriamų herojų kaitą? Kodėl jie apskritai atsiranda? Ir galiausiai ką mūsų kuriami „dievukai“ gali pasakyti apie mus pačius?

Fikcinių personažų ištakos

Ko jau ko, o fantazijos žmonija niekada nestokojo. Priešistoriniai laikais, nesugebėdami suprasti pasailio ir tame vykstancių reiškinių, žmonės pradėjo kurti alternatyviajų tikrovę už materialiosios realybės ribų, jি ir turėjo paaiškinati tai, kas tuo metu dar buvo pašlaptinga. Taip dienos šviesą išvydo dievai ir dievukai, mitinės būtybės ir pabaisos, įkūniję gamtos jégas ir paaiškinę tam tikrą jų rutiniškumą, pavyzdžiu, saulės laidą, vaivorykštės atsiradimą po lietaus, sniegą žemos metu ir pan. Tačiau kai kuriuos vaizduotės kūriniai žmonija „nukabino nuo dangaus“, jie tapo „realesni“ už kitus. Dažniausiai šie fantazijos padarai gyvendavo tarp žmonių, su jais kalėdavo, bendraudavo, o reikalui esant visuomet kovodavo už géri ir nugalėdavo tamšiasias jégas. Šiitas epizodas itin reikšmingas daugelyje mitų ir legendų, nes anksčiausiaisiais informacijos stygiaus laikais, kai kiekviena diena pažerdaudavo naujų netikėtumų, žmonėms buvo tiesiog būtina tikėti gérų pergale pries blogi. Ilgainiui tokie veikėjai praminti didvyriais ar herojais. Mesopotamijoje ši vaidmenį atliko Gilgamešas, Japonijoje – Momotaro, o Graikijoje – Heraklis. Nors ir turėjo menkų, kitokių kultūrų nulemtų skirtumų, iš esmės jie buvo panašūs.

Visi mitologiniai didvyriai ne-paprastai drasūs ir stiprūs, tai anksčiausiai laikais buvo laikoma esminėmis pozityviosiomis savybėmis. Tokia tendencija visiškai natūrali, atsižvelgiant į to meto gyvenimo sąlygas, kai fizinė jéga vaidino kur kas reikšmingesni vaidmenį nei šiandieniniame technologijų amžiuje – dabar materialinei ir moralinei gerovei užsistikranti visiškai pakanka universitetuose išgyjamo vienos ar kitos sritis įgūdžio.

Taip pat dauguma jų, nors gyveno žmonių pasaulyje, buvo nežemiškos kilmės. Toks vaizdavimas paremtas tuo, jog žmonėms buvo būtina tikėti kuo nors, kas yra aukštesnės padermės ir dažniausiai dangiškos prigimties. Mums tiesiog svarbu patikėti, jog nesame tobuliausias evoliucijos produktas, jog yra kažkas, iš ką būt galima lygiuoti, kad pasaulis,

Po vaidmens Stephenie Meyer romanų ekrанизacijoje britų aktorius Robertas Pattinsonas jau vadinamas romantiškiausiu vampyru kino istorijoje.

kuriame gyvename, nėra viskas, ką gyvenimas gali pasiūlyti.

Itin akcentuotos moralinės legendinių didvyrių vertybės. Visie tobulai geri, sažiningi, dori ir teisingi. Šias savybes žmonės su tekdavo savo išgalvotiems didvyriams, nes patys norėdavo tokie būti. Moralus gyvenimas senovės laikais buvo savaimė suprantamas, bet sunkiai įgyvendinamas (šiuo aspektu turbūt nedaug skiriiasi ir nuo mūsų laikų). Tad gerujių savybių priskyrimas pusdieviams ir didvyriams skambėdavo lyg moralinis pasiteisimimas prieš save pat – „paprastas žmogus per daug silpnas, kad galėtų atsispirti visoms gyvenimo pagundoms“.

Tačiau laikas bėgo, supratome, jog žémė apvali, o vietoj dievų pradėjome tikėti beždžionėmis, ir susikurtų draugų iš fantazių pasailio mums neberekia. O gal nebūtinai?..

Naujieji mokslo dievai

Gal ištobulėjus technikai ir atsiradus galimybėms, savo alternatyviosios tikrovės mes neištrynėme, o tiesiog perkélėme į kitą erdvę? Apskaičiavę jos piniginę vertę, dargi ēmėmės komercijos. Gal istorinių herojų neišmetėme į šiukslių dėžę, o tiesiog pakeitėme juos kitaip? Viešoji erdvė, televiziujos ir kino ekrainai, žurnalai, komiksų knygės jau nuo penktos dešimtmecio perpildyti superherojų, didvyrių, pasailio gelbetojų ir šiuolaikiinių angelų sargų. Nieko keista, jog ši banga kilo Jungtinėse Valstijose, šalyje be bendrosios praeities ir atminties. Niekada neturėjė senosios mitologijos, jie pradėjo ją kurti įsigalėjus Holivudo viešpatijai, o tiksliau tada, kai mitui ar legendai įsitvirtinti jau neįreikė šimtmecio – užteko vos poros valandą, kad apie jį sužinotų, ir vos poros savaičių, kad juo „patikėtų“.

Tai nereiškia, jog naivūs amerikiečiai parėję namo po kino premjerų skuba sau pakampėje įsiplėsti mažytį supermeno altoreli ar paukoti į ūku žmogaus-voro garbei (nors patiklumas kartais tikrai stebina: Amerikoje yra susidariusios savanorių, pasiryžusių, jog su jais be atlygio būtų atlitti medicininiai/genetiniai bandymai, eilės, nes jie tikisi, jog taip mutuos ir pavirs vienu iš žmogaus-voro, žmogaus-skorpiono ir pan. klasės atstovų). Tačiau ar masinis kino filmų ir animacinių filmukų žiūrėjimas, komiksų, žurnalų, marškinėlių, kojinių ar net dibrinių pirkinių,

Supermeno, kurį drąsiai galima laikyti populiariausiu ateiviu žemėje, sagą kino ekranoose. O suklesėjusi genų inžinerija atvėrė duris X-menų kompanijai.

„Tai tik vaikiškų filmukų personažai, mums giliintis į juos nėra prasmės“, – teigsite jūs ir būsite neteisūs. I supermeno atvejį gilinosi net tokie mokslo pasailio didžiausyriai kaip Umberto Eco ar Slavojus Zizekas. Na, o jei pavardės netikina, gal įtiks skaičiai: vienas *supermenas* per metus „uždirba“ daugiau nei milijardą dolerių, o tai yra tik šiek tiek mažiau nei vienos Zimbabvės valstybės BVP (1.9 mlrd.). I alternatyviajų tikrovę, kurią kuriame kitapus ekrano, verta gilintis, nes ji padeda paaškinti socialinę realybę, kurioje gyvename.

Psychologo Justino Buroko teigimu, žodžio „tikėti“ į kabutes dėl nebūtina, nes dalis žmonių iš tikrujų nuoširdžiai tiki įvairių misinių būtybių egzistavimui. Tačiau psychologija nepasiūlo vieno aiškaus atsakymo, kodėl žmonėms tai reikalinga. Viena iš teorijų tikėjimą mīstinėmis būtybėmis aiškina žmogaus noru pasijusti saugesniu: juk ramiau gyventi, pagalvojus, jog įvykus kokiai nors dideli katastrofai pasaulyje išgelbėtų superžmogus. Tikėjimas mīstinėmis būtybėmis aiškinamas ir tuo, kad fantazių pasaulyje žmogus gali įsivaizduoti, jog jam pavyks ta įgyvendinti tuos norus, kurių jis negali realizuoti realiaime pasaulyje. Ir dar reikėtų nepamiršti, kad mīstinius pasaulus visada yra kiek įdomesnis nei realus, daugeliui žmonių tai labai patrauklu.

Puikiai šią temą atskleidžia garsaus prancūzų sociologo Emile'io Durkheimo sukurta organinio solidarumo teorija. Jis teigia, jog ankstyvesnėse žmonijos gyvavimo stadijose visus mus vienijo mechaninių solidarumas. Tai tokia bendravimo būsena, kai dėl bendro prodročių ir tradicijų, o dar ir dėl to, jog gyvenome mažomis grupėmis, tapome panašūs ir elgėmės vienodai. Kai visuomenės „iš-

platejo“, perėjome prie organinio solidarumo, kai net gyvendami gretimose daugiau kūčių namų kamarose vienas kito visiškai nepažistame, tačiau kaip niekad anksčiau esame vienas nuo kito priklausomi. Kitai tariant, vienas žmogus organinio solidarumo visuomenėje netenka bet kokios reikšmės. Internetiniai, ekonominiai, technologiniai, politiniai, žaibiskos žiniasklaidos veiksniai viską pavertė tokiais sudėtingais procesais, jog atskiras žmogus negali žinoti, kas už ką atsakingas. Bet štai pasirodo *supermenas*... ir mes jau žinome, kas atsakingas. Pasaulioje, kuriame vienas žmogus realiai nieko negali, vaižduotė sukuria vyrą, kuris gali viską: nugalėti nenaudėlius, pakelti lėktuvus, gesinti gaisrus ir sykiu dirbtį kasdienį darbą ar net įsimylėti. Galiausiai technologijų ir mokslo desimtmeciais įgiję daug būtinų bei praktinių patogumų, tačiau netekė to, ką turėjo dar pirmkytis žmogus pirmkytėje bendruomenėje, sukūrė save iš naujo, tik ši kartą komiksų knygėlėse. O naujas iš – toks, kokį visad norėjome matyti: vienas, nuo nieko nepriklasomas ir tuo pat metu galintas.

Pirmyn į viduramžius!

Tad jei pripažiustumėte, jog filmai ir televizija – tiesiog mūsų dvasinio pasaulio reflektoriai, o populiariųjų personažai – savotiška baimių ir poreikių išraiška, turėtume pasižiūrėti ir susimąstyti, kur link judame dabar. Regis, pasaulus turi naują herojų. Kino teatrų, televizijos kanalai ir knygynai tiesiog užtvindytų naujų personažų: raganių, raganių, burtininkų ir vampyrų. Šie, naujai gimię, o gal niekada nenumirę, viešojoje erdvėje tokio populiarumo nematę nuo garsiojo grafo Drakulos laikų, jie priverstę į nuošalę atsitraukti net ir visa galinti senuką *supermeną*.

2001 m. prasidėjusi mažojo anglų raganius Hario Poterio odisėja Holivudo takais ir takeliais virto viską triuškinančia didele aviacine bomba (angl. blockbuster) reiskia labai populiarų filmą – aut. past.). Per 15 milijardų JAV dolelių susišlaivės Hario Poterio prekės ženklas sunkiai įtelpa į eilinės pasakos vaikams rėmus. Ir nors iš pradžių akiniuotojo bernuko sėkmė kino teatruse ir knygynuose atrodė tiesioginis visų literatūros kritikų įvertinto J. K. Rowling neeilinio talento padarinys, pats personažas toliau nei vaikų pasakų pasaulus nežengė...

Tačiau prabėgus aštuonieriams metams mūsų greitojo vartojimo visuomenė jaunajį burtininką pamāžu pradeda išleisti į užtarnautą, gal šiek tiek ankstyva „senatvės pensiją“. Ir teisingai, šiandieniniai herojai ilgai ekranuose nevyjuoja. Prie durų į mūsų fantastijų pasauly jau seniai driekiasi eilė. Metas čia įsiviešpatauti naujam personažui. Tik kyla klausimas: ar naujas herojus yra tokas naujas, kaip gali pasirodyti. Tiksliau, ar nėra jis artimas burtininkų giminaitis iš tos pačios „praeities“ mitologinių padarų, turinčių antgamtinių galių“, kastos? Tiems, kurie nesugebėjo įminti retorinės mīslės, išduosi, jog kalbu apie vampyrus. Dar vienus iš viduramžių sugrižusius herojus, pasižyminti nepaprastomis galionis, gyvybingus daugiausia naktį ir dažniausiai turinčius piktų kėslų. Jie, kaip ir burtininkai, buvo sukurti keistuoliams persekioti, o baikštuoliams įbauginti.

Šiandieninį susidomėjimą vampyrus daugelis įvardija kaip dar vienos rašytojos, šiekart amerikietės Stephenie Meyer, nuopelną. Nepaneigiamą tiesą, jog knyga išeista 17 milijonų tiražu

Vampyras. Bulvarinė literatūra ir komercinis kinas šiuos personažus itin išpopuliarino.

37 kalbomis visame pasaulyje ir puikuojasi pirmosiose bestsellerių dešimtukų vietose. Tačiau šikart autorės kompetentingai vertintojai itin talentinga vadinti nesku- ba. Netgi priešingai, istorija vadina gana banalia, stilius – nevėkšlišku, o garsusis siaubo klasikos kūrėjas Stephenas Kingas autorės kūrybą vadina „nieko verta“. Tačiau, nepaisant to, gerbėjų nemažėja, o vampyrinė nemirtingumo bacila persimetė ir į kitus žanrus. Lietuviškose televizijose sukasie ne vienas serias apie šiuolaikinius kraujo gurmanus, o vienas populiarus kanalas iš lentynos ištraukė net gerokai apdulkėjusį Dankaą Nemirtingajį McLeodą (Dankanas Maklaudas), interneto platybės lūžta nuo naujų forumų, švietėjiškomis vadinamos programose kartkartėmis rodomi dokumentiniai filmai apie vampyrų pri- gimių ir gyvenimą.

Tad kas, jei ne nuostabus rašytojos talentas, sugėbejo užkurti ši vidinio degimo variklį, lemti tokį knygos populiarumą? O gal klausimą verta kelti kitaip? Ar knyga būtų tokia populiaru, jei visuomenėi nebūtų reikėję sveikos mistikos, nemirtingumo ir demoniškumo dozės? Jei sutinkame, jog XX amžiaus herojus „pagimdė“ mokslas, turime sutikti, jog naujiji herojai su mokslu nieko bendra neturi. Netgi priešingai, visi jie kilę iš viduramžių, mokslininkų taip dažnai vadinamų tamsiaisiais šimtmeciais. Tai laikai, kai karaliavo gotika, burtai ir alchemija, o žmonės tikėjo ne tik Dievu, bet ir magija.

Tai suvokus, natūraliai kyla klausimas: kas nutiko, kodėl rodyklė sukasi atgal? Kodėl vėl norime nežinomybės, kai tiek šimtmečių su ja kovojoje ir tiek žmonių ant laužo sudeginome? Atsakymas paprastas. Dėl visko kaltatas pats mokslas, kuris dar visai nesenai buvo vienintelis atsakymas į visus klausimus. Mokslas prade- da žmogų nuvilti, tai darosi aki- vaizdu.

Mes išmoningi, tad ir veiklos sričių sukūrėme daug. Naujos sporto šakos, ekstremalus išbandymai, meno užsiemimai, turizmas – visko taip gausu tokiam mažam žmogui. Gimtosios žemės plotas, jei paliginsime su viduramžiais, pasidare tokis didelis, o vaizdeliai, transliuojami per *Discovery* kanalą, tokie viliojami, jog visa tai aplankytai ir nuveikti per žmogaus gyvenimą tapo neįmanoma. Nebent turėtume amžinybę. Nebent būtume nemirtingi. O šito juk mokslas nesuteikia.

Nuo avytės Dolės laikų nieko ištastesnio taip ir neparodėme, raketos į dangų beveik nebekyla, léktuvai krinta. Protonų greitintuvas, kad ir koks ištabus įrenginys iš pradžių atrodė, eiliniams pasaulio pilieciui taip ir liko nesuprantamas. Mokslas, nesenai visus žavėjės, tapo per daug sudėtingas, kad būtu įdomus. Sukūrėme visa apimantą ekonomiką, kuri kaip Frankensteinas tuoj suris savo kūrėjus, ir globalią pramonę, kurios dūmuose baigiamo užtrokštį, o ne- trukus pradėsime skesti ir ištirpusiuose ledynuose. Humanizmas mums padovanajo individą, o tasa- pasauli ilgainiui pavertė mai- salyne. Todėl ir nekeista, jog pa- mažu mokslą kartu su visomis jo ikonomis ir simbolikomis stumia- me į šalį.

Pasiilgome viduramžių su kei- taisiais homunkulais ir nepaaiki- namomis fantasmagorijomis. Pasii- lgome raganų ir vampyrų, nes jie, nors ir neprivers mūsų jaustis sau- gesniems, leis patikėti, kad nieko nėra neįmanoma. Pasauli paaiki- nome, tik ar tokį jį norėjome ma- tyti?

Vidinės būsenos kameriniai atspindžiai

Alina RAMANAUSKIENĖ

2010-ųjų išvakarėse buvo pa- skelbtai Kauno meno kūrėjų aso- ciacijos premijų laureatai. Pre- mijos skirtos trimi miesto menininkams: poetei Dovilei Zelčiū- tei, aktoriui Petru Venslovui ir kompozitorui Algimantui Kubiliūnui. „Tai yra kuklus atsidėko- jimo ženklas už reikšmingus Kau- no kūrėjų darbus“, – pastebėjo asociacijos pirmininkas, poetas Petras Palilionis.

Muzikams, kurie puikiai paži- ta jautrių žodžio juvelyrę D. Zelčiūtę, taip pat elegantišką ir aktyvų skaitovą P. Venslovą, visgi ypač malonu, kad premija „už profesio- nalių veiklą ir gyvybingą jos raiš- ką“ įvertintas ir muzikų gildijos narys A. Kubiliūnas.

Daug sutikau kompozitorių – tal- lentingų ir ne tokius gabių, garbė- roškų ir išoriškai itin kuklių... Be- veik juos visus, nepaisant indivi- dualybės skirtumų, sieja vienas bruožas – nepaprastas jautrumas savo kūrybai, kurią jie linkę labiau pervertinti negu atvirksčiai. Teat- leidžia kūrybos broliai ir sesės, šiuo požiūriu jie kiek panašūs į dai- lią moterį, ryta vakarą klausinė- jančią veidrodėlio to paties: kuri? Gedaujamą atsakymą žinome iš anksto.

A. Kubiliūnas ryškiai skiriasi nuo tokių jautruolių. Gyvenime dar nesutikau menininko, kuris būtu tokis objektyvus savo kūrybai. Kitaip sakant, kompozitorius nie- kad nepraranda stebetino sugebė- jimo matuoti savo paties darbą. Vi- sada tiksliai žino, kiek jis gali, kas jam pasisekė, o kas ne. Niekad ne- siekia to, kas jam svetima. Nei- siavaizduojama, kad sukurtų kokią odę, kantatą ar kita kūrinį gryna- iš konjunktūros paskatą.

Dėl didžiulio reiklumo sau ir profesinio sąžiningumo A. Kubiliūno kūriniai sąrašas nėra labai gausus. Svarbiausia tame – kame- rinė muzika: trys styginių kvarte- tai, pjesės kvartetui, fortepijonin- ia veikalai, vokaliniai ciklai, dainos ir kt.

Ryški kiekvieno opuso faktū- ra, konstruktyvios ir savitos raiš- kos priemonės, stipriai transfor- muotas melodinis, harmoninis pie- šinys, aukšta emocinė įtampa lyg ir byloja apie lietuvių muzikai ne itin būdingą ekspressionistinę manierą. Ekspressionizmo atbalsiai jaučiami kvartetuose (ypač antra- jame), fortepijoniniam cikle „Mintys“. Kai praėjusio amžiaus 7-ajame dešimtmetyje Algimantas pradėjo kurti, intymūs, drąsios komplikuotos muzikinės kalbos kūrinių ne miniai, o keliausdešim- ciai klausytojų dar buvo retai ap- tinkami. Tačiau netrukus naujoviš- kai prašneko ne tik to meto jau- nieji, bet ir penkiasdešimtmečiai jų profesoriai. Taigi tada Lietuvoje tarsi ir neliko jokio kartų konflikto...

Algimantas Kubiliūnas: Kartų konfliktas... Man regis, jis labiau būdingas moralinėms kartų nuo- statoms, požiūriui į gyvenimo bū- dą, o mene? Kai kurie menotyri- ninkai mielai eskaluoja šią savo- ką, tačiau man atrodo, kad talen- tingiemis kūrėjams, žmonėms, tu- rintiems ką pasakyti, mažiausiai

Romualdo RAKAUSKO nuotrauka

rūpi lipti ant barikadų ir šūkauti, jie dirba savo darbą ir taip spren- džia „kartų problemą“. Tie, kurie lieka mažiau pastebimi ar nepa- kankamai tiki savo galimybėmis, o galbūt ir dėl konjunktūrinių su- metimų, norėdami tą dienąapti ži- nomesni, mielai skleidžia kartų konflikto idėją. Jau vien ko vertas triukšmas! Nežinau, galbūt aš ir i- klystu. Galite manimi netikėti.

– Prieš prasidedant pernykš- čiam festivaliu „Iš arti“ atvira- vote, jog sukūrėte Tokatą dviem fortepijonams. „Na ir uždaviau darbelio pianistams Ibelhaup- tam...“ – sakėte tada. Po festi- valio dauguma žinovų Tokatą išsky- re kaip ryškiausią festivalio vei- kalą. Labai gražu, kad vis atsigre- žiate į fortepijoną, nes šis instru- mentas dabar praranda tą ypatin- gą meilės žymę, kuria kitados meistrų pagerbdavo skambuji in- strumentą.

– Visi šiek tiek patyrė kompo- zitoriai patvirtins, kad „sunkiausias“ instrumentas yra fortepijonas. Populiariausiai kūrinių, skambantys jau ne vieną šimtmetį, dau- giausia parašyti puikų kompozi- torių pianistų: Ludwigo van Be- ethoveno, Fryderyko Chopino, Johaneso Brahms, Sergejaus Rachmaninovo, Sergejaus Prokofjevo... Yra sukurti nuostabios mu- zikos fortepijonui (muzikologų ir estetų požiūriu, gal net vertinges- nės už minėtų autorių veikalus), bet tuos kūrinius paraše kompo- zitoriai, kurie buvo vidutiniškai perpratę fortepijoną. Koncertuo- jantys virtuozai tokiai muziką groja retai. Dažniausiai skambina F. Chopiną ar S. Rachmaninovą. Tai kvailas paradoksas. Tačiau tokia tiesa. Turint galvoje tokią re- alybę mano kūrinių fortepijono-

erdvę. Tai laukas, kuriame esame mes, mūsų laikų žmonės. Joje, ma- no kuriamoje erdvėje, tarsi per rū- ką prasimuša J. Naujalo „Svajonės“ melodikos motyvai, maži fragmentai, tiesa, retkarčiais išsi- plėsdami, sustiprėdami ir apipina- mi šiuolaikiniu skambesiui. Išva- da: kaip skiriasi J. Naujalo sva- jonių nuo mūsų laikų žmogaus svajonių!

– Nūnai kompozitoriai kuria la- bai daug kompiuterinės muzikos. Ar neatrodo, kad toji „aukšciau- sių technologijų muzika“ yra la- bai vienoda? Ji galbūt paverzia greitu rašymo būdu, bet ne svari- jausmu, sukaupta raiška, kur net atomų pokyčiai prilyginami kos- mosui?

– Jei muziką pradētume kurti pagal harmonijos taisykles, kurių moko konservatorijose, ji taip pataptu neįdomi, pasibaisinai nuo bodi. Kompiuteris moka kurti tik pagal įdiegtas taisykles, sukurtas programas. Nors pažvelgus pavir- šutiniškai atrodytų, kad gaunamas ir labai geras rezultatas, bet kūrybiškai tikrai neįdomu. Man labai keista, kad pas mus vis dar atkali- liai eskaluoja į idėja. Matyt, kažkas yra labai suinteresuotas, nori pateisinti, įtvirtinti save, tam tikrą laiką siekia atrodyti labai pro- gresyvus? Aš pripažįstu tik naujų tembrų kompiuteriais išgavimo galimybes, juos, naujuosius tem- bus, jungiant su tradiciniais. Meno istorija ir teorija moko, kad né vie- na nauja išgyrininta kūrybinė technolo- gija, atitrūkusi nuo tradicijos, neturi perspektyvų. Naujosios technologijos savo vertę atskle- džia tik susilietusios su tradicija. Taip atsitiktu su dodekafonija, ale- torika, sonorika. Matyt, tokia patemtis laukia ir kompiuterinės muzikos. O dabar... tegu ją tobulina entuziastai.

– Esate prisipažinęs, kad savo kūrinius laikote galvoje nuo piro- mojo iki paskutinio takto. Ar ši ypatinga atmintis išlikusi iki šiol?

– Kurdamas naujų kūrinį, visada jį išsivaizduoju, jaučiu, koks jis turi būti nuo pradžios iki pabaigos. Žinoma, kuriant kai kas kore- guojama. Vėliau, jei ilgokai nei- girstu ar nepavartau kūrinio gai- dū, smulkmens primirštu.

– Ar visada kuriate iš vidinės būtinybės? Ar didelę įtaką doro- dabar madingi užsakymai: festi- valiams, projektams, akcijoms?

– Mūsų laikais nuo festivalių, užsakymų niekur nepabėgsi. Tačiau, nors komponuoji ir paprašy- tas, išraiškos, idėjos prasme lieki visiškai laisvas, taigi kūrinio min- tis visada atspindi vidines nuosta- tas, vidinę būtinybę. O kūryba – neramus sielos kūrminas, vis édan- tis, édantis...

– Žinome chrestomatinę tiesą: „Palaukim 50 metų ir matysi, kas iš dabarties muzikos liks.“ Be abe- Jonės, meno kokybės nustatymo požiūriu tokis laukimas yra labai svarbus. Žymiai svarbesnis nei kū- rinis nors universiteto garbės daktaro vardas, juolab kuklutė premija. Tačiau nelaukiant ateities nuosprendžių, kaip žiūrите į savo kūrybos darbo įvertinimą? Ar jis jis pamalonina širdį?

– Žvelgdamas į savo kūrybą, aš labai bijau. Ko? Nežinau.

Autorės asmeninio archyvo nuotrauka

Vaiva GRAINYTĖ

Bučinys

Nusenęs erelis sklando virš vynuogių,
Gulime ant žabų ir mėlynų žirklių.
Mūsų liežuvius išsineriai ir šliaužia per obelis.

Kaimynų mergaitės sugavo-prisijaukino,
Nes tai yra graži sraigė.

Saulės išvaizda

Koks bjaurus kunigaikštis yra saulė.

Jis visų pirma yra nutukęs,
Ūsuotas,
Jo delnai – įkyrūs sekliai, nenuilstantis
malūnų fechtavimasis.
Veidas – milžiniška seniūnija.
Burna – įkaitė pamisę gaidžiai, raudona
fosilija.

Saulė yra šlykštus!

Iškyla pajūry

Laužavietė,
Pušynas,
Jo viduriuose – visokiu žvérių ir paukštelių,
bet dominuoja samanos ir šernai.
Iš laikraščio apie orų prognozę išvyniojam
lašinių paltį:
Stiprinamės tam priu riebalu, ant kurio
atsispaudė ciklonų susidarymo schemos.
Kopose deginasi senių oda, strėnos ir
kietvabalai (o mes ne).
Už kopų šnyപcia Balticos bangų gyvatynas.
Gal jis kuo nepatenkintas?

Man tai, pavyzdžiui, skanu.

Bendri pažištami

Jis turi baltus dantis – jie yra mano kolegos.
Užuolaidą – vis prasilenkiame, bet simpatijos
vieta kitai per daug nejaučiame.
Silpną sveikatą – anksčiau ji buvo mano
kavalierius.

Radjas ir kava nuomoja jo virtuve,

Virtuvė yra mano delnas.

Kažkada taip buvo

Dulkémis glazūruotos gėlės vazonoje
akmenėja:
Labai seniai šokių nebuvu šiamė kambary.
Aštrios durų rankenos yra beveik peiliai –
fejerverkas sustingęs.
Katė – migrenos.

Galvoje guoli susisukusi viskam vadovauja.
Tyla spengianti jai padus laižo.*

* padlaižiauja, bando išsiteigt.

Aivaras Eipuras – latvių eseistas, prozininkas ir poetas (žinomas kaip Eduardas Aivaras). Jis yra šešių pozicijos knygų autorius, o 2008 m. išleido smulkiosios poetinės prozos rinkinį „Minimos, arba Viename kambaryje su Antuonu Vebernu“.

Aivars EIPURS

MINIMOS

***

Kavinėje nesuvalgiau duonos riekelės. Mane jau buvo palietusi krizė, todėl ją susukau į servetėlę ir įsidėjau į krepšį. Parėjęs namo, krepšyje duonos riekelės neberadau. Kur ding? Kitąkart ją įsidėsiu į marškinį kišenėlę.

***

Tu vakare prieini prie lango užtraukti užuolaidas. Būna truputį gaila, norisi dar šiek tiek pažiūrėti į lauką, nors dieną tokio noro nebuvu. Bet ką čia benutversi – kažkokis žmogėnas pėdina, du katinai, žolė arba sniegas, keli medžiai, tie patys, kaip visada. Jeigu užtrunki arba pradedi apie tai galvoti, verksmas užeina.

***

Vis dėlto esu drovus. Išėmiau iš rankinės Salmano Rushdie romaną „Gėda“ ir kažkodėl taip nejauku priešais mane sėdinčiam žmogui parodyti, kad tik pradedu skaityti knygą, kad „Gėda“ dar neužvaldžiusi manęs. Todėl pradėjau skaityti nuo penkiasdešimto puslapio. Pradžią perskaitysiu vėliau, kai būsiu vienas.

***

Vakar viskas baigesi palyginti greitai, tikėjomės ilgėliau. Jau buvome beveik užmigę, kai kitame bute kažkas pradėjo daužyti sieną ir šaukti:

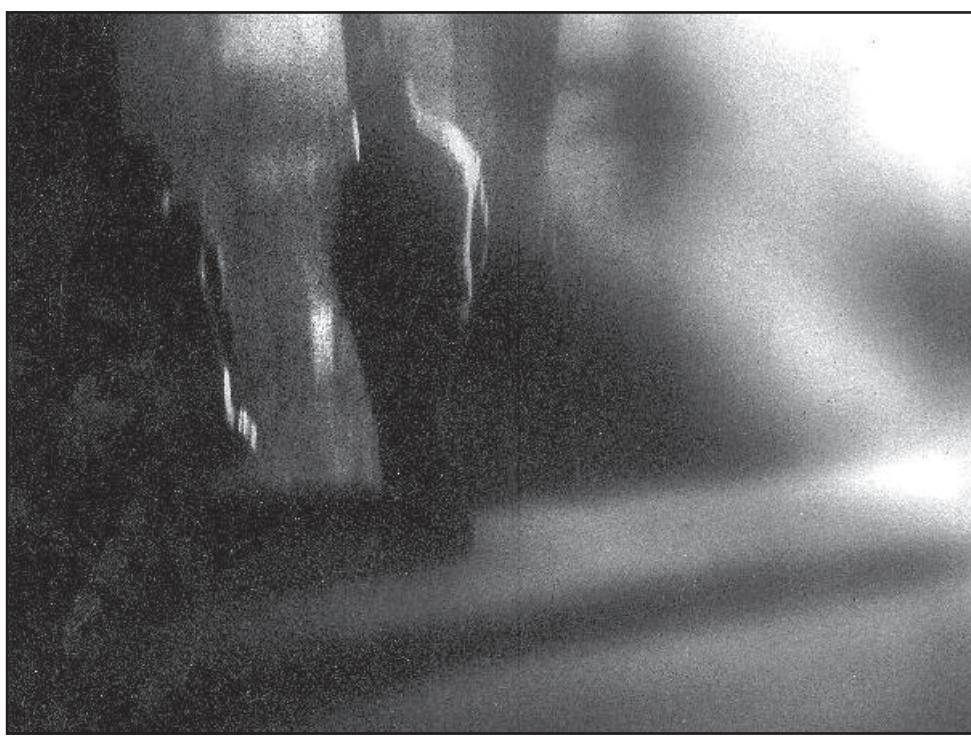
– Jau viskas? Pusvalandij gnybiau ranką, kad neužmigčiau, kad sulaukčiau. Bet jūs... jūs mane išdūrėt! Taip gerai pradėjot!

Merginos balse buvo atviras nusivylimas dėl šianakt negauto išsilavinimo. Pagaliau abu drauge suburkavome:

– Kitąkart! Prižadame!

***

Mergaitė džiaugiasi savo mama ir sako jai komplimentus: mama esanti pusiau hipis, pusiau emo ir, kokia laimė, dažnai vaikiška. To ji niekaip negali išsivaizduoti matydama kitas, pavyzdžiu, Emilijos mamą, kuri trumpu

Laimio JATAUTO nuotrauka

žėje. Jis ištraukė iš krepšio tas šešias poras ir pasakė, kad šeimininkas prisiminimui paimtų bent vieną porą. Vyras buvo labai sutrikęs, tačiau išsaugodamas savigarbą tarė, kad jam tokio modelio batai nepatinka.

***

Mégstu sakyti: televizijos žiūréjimas – surogatinis gyvenimas. Ji manęs nejaudina, o realiame gyvenime man kartais stinga apskrumo ir įžūlumo. Tačiau televizijoje apie tai né žodžio. Noriu jūsų paklausti: ar jūs atsistojate, kai per televiziją arba radiją skamba Latvijos himnas?

***

Muzikos įrašų Metų apdovanojimų ceremonijoje uždainavo vienas išvaizdus jaunuolis. Vakaro vedėjas jį palygino su Andrejumi Lihtenbergu – buvo toks estrados dainininkas mano jaunystės metais: jaunas pasikorė. Dainos pavadinimo ir žodžių neprisimenu, tačiau priedainyje skambėjo: „Ar tau tai pasakyti man, ar man tai pasakyti tau...“ Renginį žiūréjau per televiziją, tą akimirką kameros rodė salę arba užkulisius, todėl nustérau dainos vidury staiga pasigirdus klausimui: „Kur jūsų rankos, mieli draugai?“ Pasirodo, tai tarė solistas. Bet veltui, operos namuose rankelėmis viršum galvos nepliaukšima.

***

Šiek tiek abejodamas žvelgiu į žmones, kurie mano, kad krizė teikia didžiausią galimybę. Individualiai. Tačiau jeigu turėsime galvoje, jog viskas gyvenime yra kažkokioje sąskaitoje, tada tai neatrodo nerealu. Kiek pastačius, tiek paguldžius – net ir taip mėgstama pasakyti. Tai kvadratas. Supraskite, ne juodas kvadratas, veikiau šviesus. Nes Kandinskio „Juodojo kvadrato“ pagrindas yra menininko sapne regėta juoda kuprinė, su kuria ant nugaros gimnazistas nueina sniegų ir nutolsta nuo visų šiamė pasaulyje, kol ilūžta ledas, ir jis nuskėsta.

***

Vos nusprendžiau pasidomėti, kodėl turėčiau tiek daug pinigų aukoti mūsų namo sąskaitoms už šaltą vandenį, netikėtai atsirado pokalbio draugų su geromis ir abejotinomis idėjomis. Tereikia nueiti į turą, ir daugelis išgėrusių vyry bei meilių moteriškių nori su manimi draugauti. Atrodo, patraukių žmones. Dievažin, ar išlaikyčiau jau senokai mirusio Jelgavos fizikos mokytojo Eduardo Rudyčio konkurenciją. Jis buvo galantiškas, nors šlubas, ir baisus rėksnys per išgėrimą. Klaikiausiai šaukdavo vonioje ir ilgai iš jos neišlipdavo. Taip ilgai, kol kaimynai iš įvairių aukštų pradėdavo visokiais daiktais daužyti jo buto duris. Jis esą buvęs geras tinklininkas, bet vieną kartą suknežinęs klubo kaulą ir visą gyvenimą bijoje eiti operuotis. O jei apie ypatingus gebėjimus – Edis man daugel kartų mėgo pasakoti, kaip vaikystėje ganęs karves. Vos tik atsisėsdavęs pailsėti, iškart jį apspisdavusios karvės. Ir taip visada. Žiūrėk, žmogus!

***

Šaltą žiemos ryta laukdamas troleibuso turaus pusėje už stoties, išėjau į „mažąją stotelę“, nors nieko šilčiau tenai nebuvu. Daugelis taip keistai žiūrėjo į mane. Lyg ir be jokios dingsties, vakar sporto salėje gauta žaizda buvo paslėpta po kepure. Pasirodo, kaltas mano kurtumas, reikia tuoju išeiti ir su švirkštu išsiplauti ausis. Garsas sklidio iš kišenės, bet kurį laiką jis nepasiekė manęs. Mobilajame telefone niūrius duslius balsus buvau įrašęs žadintuvu signalą: „Naktis tikrina mano kūną, ménou kaip edgaras ir alanas ir po, bet dabar, senoli, privalai keltis! Labas rytas! Oho ohoho!!!“

Iš latvių kalbos vertė
Arvydas VALIONIS

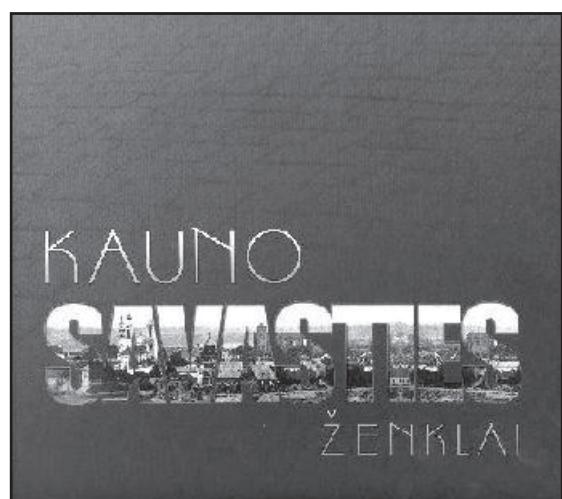
Kauno savasties ženklai

Ugnė KRAULAITYTĖ

Artėjant prie pabaigos 2009-iesiems, Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje dar suspėta pristatyti naują leidinį, pavadinčią „Kauno savasties ženklai“. Kadangi ši knyga visai rimtai „rizikuoją“ atsi- durti miesto svečių bei pa- cių kauniečių knygų lenty- nose ar bent rankose, pabandykime ją apžiūrėti iš visų pusų ir „išspėti“ skaitojujus apie grėsmę užsikreisti domėjimosi kultūros ir istorijos peripetijomis bacila.

Taigi pavadinimą (o kartu ir nuorodą į turinį) jau žinome - „Kauno savasties ženklai“. Tęskime formalų susipažinimą toliau. Leidinio sudarytoja ir projekto vadovė - Rimantė Tamoliūnienė. Tarp miesto esatų reprezentuojančių objektų - rotušė, Pažaislis, Laisvės alėja, Stepono Dariaus ir Stasio Gireno oro uostas, VDU, Ažuolynas, funikulieriai. Pabūkime kantrūs ir užuot puolę sklaidyti lapus, atsiverskime knygos pabaigą ir paskaityki- me trumpą leidinio komentarą: „Knygoje pristatomi Kauno savasties ženklai - įvairūs reiškiniai ir ob- jektais, atspindintys savitą miesto veidą, tik jam būdingą istorinę, kul- tūrinę, gamtinę ir architektūrinę raiš- ką. Straipsnių autorai - Kauno praeicių ir dabarčių neabejingo įvairių sričių specialistai. Leidinys gausiai iliustruotas, tekštų santraukos - lie- tuvių ir anglų kalbomis.“

„Kažkokas niekalas turistams su gražiomis, sentimentalumu atskistomis fotografijomis ir sausaiais teksta- tais, perpildytais sprangių datu ir normaliam šiuolaikiniams žmogui nerūpičių faktu“, - perskaičės pri- statomajį tekstą pagalvotų save geriantis skeptikas. Ir, norėdamas išti- kinti savo išankstinio nusistatymo tei- singumu, atsainiai perverst 169 pus- lapius, akimis perbėgdamas per straipsnių antraštes ir šešiolikos sa-

vasties ženklų iliustracijas. Grei- ciausiai, vos ipusėjės vartyti knygą, suprastų, kad ir pačiam pravartu stabtelėti ties kai kuriomis vietomis ir atidžiau paskaitinėti, nes, nepai- sant akivaizdaus siekimo sudomin- ti (tai, be abejų, yra visai natūralu - kam eikvoti popierių niekam nerei- kalingoms knygoms), išlaikytas ga- na aukštas leidinio lygis. Visų pirmą dėmesį atkreipi į patrauklų vizualinių pateikimą. Vaizdinės medžiai- gos išties daug, ji žaismingai nukon- kuruoja tekstus, užtikrintai išsi- kovadama savo vietą po saule, t. y. po viršeliais. Ilustracijos, atrinktos kruopščiai ir nuosekliai, darniai de- ra su tekstais ir juos papildo.

Miesto veidą formuojančias ob- jektais paprastai taip giliai įsėda į smegenis, kad užtenka pamatyti jų fragmentą ir atmintyje iškyla viso miesto vaizdas. Jie stipriai įauga į aplinką ir sąmonę, kad juos sugriovus atsivertų tušumas, o miesto vei- dui kažko stigtų - nelyg nosies ar ausų. Ne metai ir ne dveji nuteka, kol susiformuoja savasties ženklai, priartėjantys iki simbolio ribožen- klio. Tiesa, aplinką stebime „savo epochos akimis“, todėl neretai atsi- remdam i savo patirtis manome ži- nantys „teisingiausią jos versiją“. Na, galbūt ir ne teisingiausią, bet ar-

timiausią - tokią, kokią esa- me įpratę matyti kasdien. Visgi įdomu peržvelgti, kokiui etapus įveikė tai, ką mes kiek banalokai ir nu- valkiotai vadiname *miesto veido veido* savoka. O transforma- ciją, salygotą istorinių lai- kotarpiai, išties būta ne- menkų. Vieni objektais ma- žiau paveikti, kiti labiau su- žaloti. Kai kurie išgydyti, kai kurie palikti merdēti. Lūdinos baigties laukia arba jau sulaukė daugelis vie- no didžiausių kompleksų Rytų Europoje, unikalais XIX a. fortifikacijos paminklo - Kauno tvirtovės komplekso - statinių, ku- rie šiuo metu aptelsti, nenaudojami ir, žinoma, nesaugomi. Pasak straipsnio autorei I. Veliutės, Kauno fortifi- kacijos paveldą tinkamai įvertinti trukdo dėl carinės priespaudos susi- formavę neigiami stereotipai, už- marštin nustumiantys tvirtovės sta- tinių utilitarą - miesto gyventoju- gynbos - paskirtį.

Kiek labiau šiuo atžvilgiu pasi- sekė Kristaus Prisikėlimo bažnyčiai, tituluojamai didžiausia moderni- tinės architektūros bazilikine baž- nyčia Baltijos šalyse. Nepaisant ne- baigtos statyti bažnyčios sudarky- mo sovietmečiu (joje įkurta Radijo detalijų gamykla, dėl to šoninės na- vos gelžbetoninėmis perdangomis buvo suskaitytos į tris, o vidurinės - į penkis aukštus bei sumontuoti technologinių įrenginių), po re- konstrukcijos aukštyn kylanči bal- tą siluetą šiandien gerai matome iš visų pusų. Deja, visiškai užglais- tyti padarytos žalos nepavyko, te- ko keisti kai kurias interjero dalis, tarkime, navą, juosiančią virsutinę galeriją, įrengti pusmetriu aukščiau, negu buvo.

„Kauno savasties ženklų“ suda- rytojai R. Tamoliūnienė pagiriama- ji žodži derėtų tarti ne tik už estetiš- ką ir išsamų leidinį, keliantį tiek kauniečio savivertę, tiek lietuvių iš

kito miesto didžiavimasi savo šali- mi, bet ir už tai, kad savasties žen- klaus įvardijami ne vien architek- tūriniai objektais. Dėmesys atkreip- tas ir į istorinius reiškinius - Han- zos sąjungos veiklą Kaune, antiso- vietinius neramumus ir į gamtos kampelius, todėl miestas aprépi- mas įvairesniais aspektais.

Mégstama pasivaikščiojimų vieta - Ažuolyno parkas - svarbus istoriniam, kultūriniam ir gamtiniam Lietuvos bei Europos paveldui. Ar bandėte kada nors paspėlioti, kiek metų čia augantiems ažuolams? Dauguma šių medžių yra matę nuo šimto iki trijų šimtų vasarų, o kai kurie - ir keturis šimtus. Tai likutis Nemuno ir Neries santakoje augu- sių lapuočių miškų, nepakliuvusiu po kirvias didžiausios medienos paklauso laikotarpiais. Ažuolynas pasižymi ne tik solidžiu amžiumi, bet ir savita biologine įvairove. Čia gyvena keletas rūsių, išrašytų į Lietuvos raudonąją knygą. Re- tiems paukščiams atstovauja pil- koji meleta ir baltnugaris genys, nykstantiems žinduoliams - ruda- sis nakviša ir ūdra. Trūnijančioje medienoje iškūrė visoje Europoje saugomi itin reti niūriaspalviai aukšsavabaliai.

Knygoje gražiai pristatomas ir pietrytiname Ažuolyno pakraštyje esantis Girstupio slėnis: „Gilių medžiais ir krūmais apaugusiu daub- bu bei griovių išraizytas Girstupio slėnis - įstabaus grožio gamtos kampelis, mėgstamiausia poeto Adomo Mickevičiaus pasivaikščio- jimų vieta.“ Šiame slėnyje poetas turėjęs akmenį, ant kurio mėgės pa- sedėti, kūrybinių jėgų pasisemti. 1823-aisiais A. Mickevičius buvo priverstas palikti pamėgtas vietas ir išvykti į užsienį. Išlydėdami drau- gai tame akmenyje iškalė išvyki- mo metus ir poeto inicialus: A. M. Pradėjus tiesi geležinkelį buvo iš- leistas įsakymas surinkti visus apy- linkių akmenis, bet ši kažkas pa- slėpė upelio šlaite. Beveik po šimtmečio per didelį potvynį Girstupio vanduo jį išplovė, ir akmuo buvo pastatytas į dabartinę vietą. Akmuo paskelbtas respublikinės reikšmės gamtos paminklu, o jo papédėje pa- dėta juoda granito lenta su „Graži- nos“ eilutėmis, šlovinančiomis šio slėnio groži.

Grižkime į miesto gyvenimo ar- terija pavadintą Laivės alėją, be jo- kių abejonių tapusią dar vienu Kauno savasties ženklu. Tai pati ilgiausia pėsčiųjų gatvė Rytų Europoje, besitęsianti kiek daugiau nei pus- antro kilometro. Ji formavosi XIX a. viduryje. Tuo metu Kauno naujausia pėsčiųjų gatvė miškai ir smėlynai. Soboro vetejo telkšojo pel- kė, plaukiojo antys. Dabartinio miesto sodo (prie Muzikinio teatro) teritorijoje veikė kapinės, besiribo- jančios su totorių priemiesciu.

Buvo suprojektuotas taisyklingas gatvių bei sklypų tinklas. Pagrindinė gatvė sudarė dvi važiuojamosios dalys ir pėsčiųjų takas, išterpiant- tarp jų. Viduriniajį gatvės dalį 1851-aisiais, nederliaus metais, te- ko apsodinti liepomis, siekiant su- teikti darbo apylinkių bedarbiamis. Po kelerių metų važiuojamosios da- lys buvo išgristos akmenimis.

XX a. pradžioje miestas dar netu- rejо nei vandentiekio, nei kanaliza- cijos. Laisvės alėjoje atviri nuotekų grioviai važiuojamasis dasil skyrė nuo lentinių šaligatvių, tad alėja bu- vo purvina ir nekvepianti, nors ir iži- jusi pagrindinės gatvės bruozų. Kol gatvėse nepasirodė autobusai, populiari transporto priemonė buvo „konkė“ - arklių traukiamas tram- vaju.

Alėjos aukso amžiumi laikomas tarpukaris. 1924-aisiais pradėta įrenginėti kanalizacija, dar po ket- verių metų - ir vandentiekis. Ak- menimis grįstą važiuojamąją dalį pakeitė asfaltas, medinės šaligatvių lentos pakeistos cementinėmis ply- telėmis. Sparčiai kūrėsi vietinių bendrovės ir užsienio firmų parduotuvės, pagrindinėje gatvėje telkėsi ad- ministraciniės, visuomeninės įstaig- os, bankai, viešbučiai, kavinės. Žiūrovus kvietė kino teatrai. Gat- vėje šurmuliavo elegantiškai pasi- puoš žmonės, restoranuose būrėsi intelektualai. Dygstantys nauji sta- tiniai pasižymėjo originaliais spren- dimais.

Na, štai - išdaviau keletą knygo- je atskleistų miesto paslapcių, bet didžioji jų dalis dar liko „Kauno savasties ženklų“ puslapiuose.

Straipsnyje primenama, kad Friburo universitete, be V. Mykolaičio-Putino, iki karinės laikotarpiai doktoratus apsigynė Stasys Šalkauskis, o Juozas Eretas, V. Mykolaitis-Putinas parve- žę į Lietuvą Šveicarišką dvasią ir sten- gesi jidlegi Vakarų Europos univer- sitetui tradicijas.

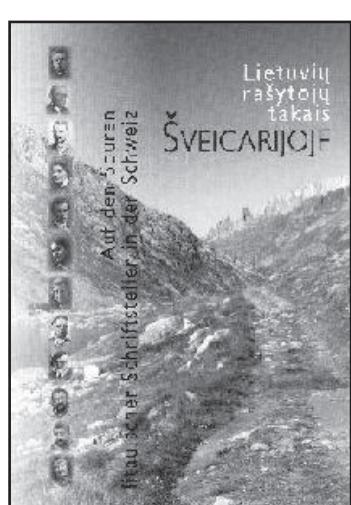
Straipsniuose apie Salomėjā Nérē ir Balži Šruogą įdomiai aprašyti kiti mūsų rašytojų tikslai Šveicarijoje - pažinti šios nuostabios gamtos ir tur- tingos kultūros šalį, patirti aštriai al- pinizmo įspūdžių. Mūsų dienų kūrė- jai - Marcelijus Martinaitis, Sigitas Gedas, Jurgis Kunčinas į Šveicariją jau keliamo labiau kaip oficialūs tautos pasiuntiniai, tik J. Kunčinas 2001 m. Bazelyje turėjo trijų mėnesių kūry- binę komandiruotę, kurios metu ne tik susipažino su Šveicarija, bet ir para- sė romaną „Bilė ir kiti“. Pastarųjų rašytojų žingsnius Šveicarijoje apa- rasiė Lietuvos rašytojų sąjungos na- ré J. I. Survilaitė, kuri jau veik dvide- simtmetį gyvena šioje šalyje.

Taigi tą vakarą autorių pristatė au- ditorijai svarių ir gražią knygą. Jų straipsniai paremti patikima Lietuvos ir Šveicarijos bibliotekų archyvų li- teratūra, gausiai iliustruoti senomis ir šiandieninėmis nuotraukomis. Lei- dinyje apstu naujos medžiagos apie praėjusio šimtmečio ir dabartinių Švei- carijos gyvenimą, krašto kultūrą ir dvasią. Tokią knygą galėjo parašyti tik tame krašte gyvenantys žmonės. Knyga prieinama ir Šveicarijos skaitytojui: yra lietuviškų tekstu verti- mai į vokiečių kalbą, straipsnių pra- džioje glaustai pristatyti mūsų rašytojai. Bet, žinoma, leidinys pirmiau- sia skirtas Lietuvos žmonėms. Nors

Juozas JASAITIS

Praėjusių metų vėlį rudenį Kauno menininkų namuose vyko Švei- carijos lietuvių parašyto knygos „Lietuvos rašytojų takais Šveicarijoje“ suritkėjimai. I renginį atvyko keturių iš aštuonių šios knygos autorių: Jūratė Casperienė, Diana Brunner, Virginija Siderkevičiūtė ir Janina Irena Survilaitė. Šveicarijos lietuvių bendruomenės pirmininkė J. Casperienė įžanginiame žodyje sakė, kad knyga sumanya artėjant Lietuvos tūkstantmečiui, o autorių dėmesio centre atsidūrė išskiliaus, verčiaus pagarbos mūsų tautos rašytojai. Ji papasakojo apie rašymo sunkumus ir džiaugsmus. Kitos renginio viešnios prisiminė, kaip savo straipsniams rinkosi ži- nomus, bet, deja, mažai pažįstamus rašytojus, o paskui, lasiodamas medžią Šveicarijoje ar Lietuvoje, su- sižavėjo šiu menininkų asmenybėmis ir kūryba. Vakarą sunmaniai vedė Švei- carijos lietuvių bendruomenės bičiulė ir pristatomo leidinio tekstu redak- torė Dovilė Zelčiūtė.

Leidinys iš tiesų vertas šiandieni- nio skaitytojo žvilgsnio ir pagyros žodžiui. Jame chronologiskai suriu- kioti dylikai mūsų rašytojų nuo Maironio iki nūdienės romanistės J. I. Survilaitės - vieni kadaise vaikščiojo, o kiti dar tebevaikščioja kalnuotosios Šveicarijos takais. Knyga primena ir paliudi: nors visi tie ra- šytojai ši kraštą lankė turėdami skir-

tinges tikslų, bet įspūdingas šalies gro- žis bei dviasi praturtino, išjudino jų kūrybos galias ir didesnias ar kulk- lesnias vaizdais liko kūrinuoto. Iš knygos puslapių sužinome, kad Mai- ronis kelis sykius ilsiėjosi ant Keturių kantonų ežero kranto, iš čia jo eilė- raščiai „Rigi Kulm“, „Vakaras ant ežero Keturių Kantonų“, „Alpių vir- šūnės“, o paskutiniame „Jaunosios Lietuvos“ puslapyje parašyta: „Pa- baigia Villa St. Charles Šveicarijoje liepos 25 d. 1907 m.“

Pirmieji lietuvių rašytojai, pasirinkę ne Rusijos, o vakarietiškus Švei- carijos universitetus, buvo Jonas Bi- liūnas ir Šatrijos Ragana. Nors juod- ir ne sykiu klausė paskaitų Ciuricho universitete, nors ir ne kartu perskai-

peik apie visus straipsniuose min- nimus rašytojus jau išleistos moksli- nės monografijos, skaityti šią knygą įdomu, nes medžiaga joje pateikta nauju aspektu, kuris sovietmečiu mums buvo užgintas - lietuvių Va- kuruse, Šveicarijoje!

Knygos sutiktuvų renginių paivai- rino pastarajį pavasarį įvykusio tar- tautinio kultūrinio projekto „Tauti- nės kultūros sklaida: Lietuva-Švei- carija“ vaizdiniai prisiminimai. Šio projekto autore D. Zelčiūtė ir jo na- riai Kauno rašytojai Aleksas Dabul- kis, Jurgis Gimberis, Aldona Ruse- kaitė, Petras Venclovas, Rita Vinciū- nienė, šių eilėlių autorių bei foto- grafas Zenonas Baltrušis 2009 m. ge- gužės 8-13 dienomis lankėsi Švei- carijoje, susitiko su Ciuricho, Bazilio, Lugano lietuvių bendruomenės žmo- nėmis, skaitė jiems savo kūrybą. Šiuo metu Kauno menininkų namuose su- rengta Z. Baltrušio šios kelionės fotografių paroda, o renginio metu ek- ranė buvo demonstruojami filmo kad- rai bei nuotraukos, ir mes, projekto dalyviai, rodos, vėl lydimi, globojami Šveicarijos lietuvių, dažniausiai šio vakaro viešnių, lankėme Mairo- nio pamėgtą vilą, kilome į Piloto kal- ną, plaukėme laivu Keturių kantonų ežeru, stovėjome prie namų, kuriuo- se kadaise gyveno J. Biliūnas, Šatri- jos Ragana, skaitėme jų tekstuose Uetlibergo kalno, o Maironi - Rigi Kulm viršūnėje...

Taigi senas, šimtametis tiltas Švei- carija-Lietuva tebėra tvirtas.

Sala vandenye, vanduo mieste...

Atkelta iš 2 p.

Nemuno salos parkas Kaune jau veikia. Tai matyt iš užrašo ant lentos, esančios prie liepto į salą. Parko statusas šiai teritorijai *suteiktas* dar 2001 m.“. Architektas tvirtino, jog apstatymui nepalankios ir gamtinės sąlygos. Upės salpos potvynių metu dažnai užliejamos, o jų gruntu neatsparūs sloganimui. Didelių pastatų statyba salpose yra labai brangi ir rizikinga, todėl ji saloje neturėt būti vykdoma.

„Norisi kreiptis į Kauno miesto tarybos narius. 2001 m. Taryba nutekėti įteisinti Nemuno salos parką. Gaila, kad ta pati Taryba po trejų metų rytinę jos dalį atidavė statyboms. Dabar joms purenama dirva. Miesto žemė labai brangi. Statybų verslas pelningas visiems sandorio dalyviams, tačiau jis atima iš paprastų miestiečių galimybę neišvilkus iš miesto pabūti gamtoje“, – teigė R. Pilkauskas.

Architektas **Alvydas Žickis**, dažnavęs ekspertų vertinimo komisijoje, abejoja ir tokiu konkursu pobūdžiu: „Konkurso nuostatai aiškiai sako, kad nugalėtojo niekas ir nesiruošia išskirti. Tai tik žaidimas, kuris rodo beviltišką šiandienos situaciją. Panašiai vyko ir Lukiškių aikštės rekonstrukcijos konkursas. Nieko konkretiai taip ir nepasakoma, procesas neleisti nai užsitempius.“

Pas mus nėra urbanistų, ir tai aiškiai bado akis. Tai jie turėtų nustatyti, kur ir ką galima statyti. Miesto parke turi būti visko, tačiau iki tam tikros ribos. Ypač jei tas parkas yra upės saloje, kurioje gruntas nėra tvirtas ir pritaikytas dideliems statiniams. Čia turi dominuoti erdvė, o ne dirbtiniai elementai. Tačiau verslo atstovams, žinoma, viskas atrodo kitaip. Jiems graži parko aplinka yra ypač pageidautina. Panašus atvejis jau buvo sprendžiant Baršausko gatvės stadiono likimą. Sveikas, žmogaus poreikius atitinkantis miestas niekam nerūpi. Rengiamos keistos apklausos, kuriose manipuliuoja klausimais ir žmonių nuomoniemis.

Parkui įkurti reikalinga konkreči programa, kuri atitiktų žmonių poilsio reikalavimus. Nemuno saloje jau dominuoja arena, todėl kitų dominančių nereikia.“

Architektas **J. R. Palys** atstovauja tarpiniams urbanizavimo variantui, tačiau pakrantę siūlo apstatyti ypač tankiai: „Tarybinė aukštostoji mokykla išugdė technokratiskai maštančių architektų urbanistų plejadą, nesugebančią perskaityti signalų, kuriuos mums siunčia miestas. Gaila, bet šitas sovietinio primitivaus mąstymo šleifas su retomis išimtimis tėsiasi iki dabar. Todėl buvo sugadinta ir sudarkyta salos aplinka: gigantiškai išplatintas Karaliaus Mindaugo prospektas, Nemuno link atsivérē

didžiulės nejaukios dykros. Nepakeliamą triukšmą ir pavojuj kelia tranzitinis mašinų srautas, žmonės neteko priėjimo prie Nemuno. Daukanto gatvės ašyje pastatytas pėsčiųjų tiltas su savo pompastiškomis prieigomis dengia vaizdą į salą ir Aleksoto slėnaitus. Sala visiškai „iškastruota“: sunaikinta pui-ki laivų įlanka. Buvęs kanalas parverstas siauru kanalizacijos grioviui su stačiais krantais, salos reljefas suformuotas nemokškai. Sunaikinus viską, kas buvo įdomu, atsirado atgrasi, laukinė, miestui nebūdinga teritorija. Todėl dabar svarbiausia suvokti savo klaidas ir siekti pagrindinio tikslo – paversi Kauną unikaliu upių miestu, turinčiu seną istoriją. O tam reikėtų susiaurinti triukšmingą Karaliaus Mindaugo prospektą iki 6 juostų ir atlaisvinti teritoriją prie kranto paskirti tikro europietiško miesto šalia upių kūrimui. Tris triukšmingo tranzito juostas nuleisti į tuneli arba iškasą. Pamastytu apie aikštės įrengimą pratęsus Daukanto gatvę virš prospekto iki pat kranto. Jos šonuose, pratęsiant Daukanto gatvės užstatymą kavinukėmis, krautuvėlėmis ir t. t., sujungti miestą su Nemunu. Apačioje įrengti plačią terasą prie vandens, suformuoti garlaivių įlanką – centrinę miesto prieplauką, praplantinti kanalą iki solidaus, laivavimui tinkamo pločio ir taip grąžinti buvusi istorinį vaizdą. Visas skersines gatves iš Laisvės alėjos į salą su jungti tiltais kaip normaliuose Europos miestuose.

Likusi salos dalis gali būti tankiai užstatyta žemais pastatais su jaukiu gatvelių tinklu tarsi centro tasa vandenye – kaip Berlyne, Parizyje. Arba visoje saloje galima įrengti žaliajį parką su reikiama infrastruktūra, veikiančiais paplūdimiais Nemuno pusėje. Salos pakrantės turėtų būti lėkštos ir žemos – patogios žmonėms (išskyrus dalį kanalo ir garlaivių įlankos).

Mano manymu, nesenai įvykės salos konkursas parodė, kad vos

keletas autorių kolektyvų priartėjo prie svarbiausio šios vietovės kodo, bet ir tai neblogai. Gaila, dauguma kolektyvų to kodo nesuvokė ir todėl nesprendė svarbiausio klausimo, užsiémė urbanistinio dizaino žaidimais, kurie tiktų bet kur kitur. Savo mintis bandžiau pateikti konkurse ne norėdamas laimeti, bet jusdamas pareigą pasakyti žmonėms visa tai, ką nuo seiso laikau svarbiausia. Komisija tas mintis perskaitė, ir tai teikia vilčių, kad mes pradedame suprasti savo miestą.“

***

Deja, Nemuno salos rekonstrukcija neišspręs Kauno – upių miestobėdį. Apie urbanistines, bendrojo miesto plano įgyvendinimo problemas kalba architektai, galvodami apie upes ir kitus žaliuosius Kauno plotus: A. Žickis: „Mūsiškė architektūra jau panaši į kitų šalių, medžiagias naudojame panašias, tačiau parkai ir vidinės namų erdvės, deja, vis dar atrodo skurdžiai. Atsiliekame net nuo Rygos, kurioje ryški Vokietijos kultūros įtaka. Parkais, jų apželdinimu ir infrastruktūra reikiā rūpintis, juos prižiūrėti, tačiau pas mus nėra tokios tradicijos. Tiki, parką turėjome tik Palangoje, tačiau ir ten veikė sava administracija. Pasaulyje jau atsigréžta į gamtą. Pavyzdžiu, Miunchene vėl *renaturalizuojama* upės pakrantė, ardomi jos betoniniai įtvirtinimai. Manau, Neries krantinė turėtų atrodyti panašiai, nes mūsų krantai netinka statiniams. Pats prisimenu, kaip anksčiau maudėmės upėje, tai buvo tikrasis ryšys su gamta. Deja, dabar norima visai nevykusiai miestą priartinti prie upės. Jei sakoma, kad laukinės pakrantės prirena kaimą, tai man atrodo didžiausia siekiamybė.“

Pas mus trūksta urbanistikos specialistų, todėl architektai patys sudarinėja miesto planus. Jei Vokietijoje norima statyti pastatą, pirmiausia tikrinamas miesto plane, o ne bégama pas valdininkus. Pas mus viską galima pakeisti. Jei kas

te, kur vyrauja plati, žemos, užliejamos pievos – natūralių lygumų upių slėnio fragmentai. Visur kitur gamtos paveldas ižūliai nikojas. Dar nuo sovietmečio išgalėjės ydingas pakrančių formavimas stačiu nuolydžiu, dengiant bjauriomis gelžbetoninėmis plokštėmis, prie pat vandens paliekant siaurutį ruoželį pėstiesiems. Ten žmogui nejauku, nes jis tampa atskirtas nuo miesto. Upės primena į gelžbetonį išprauštus melioracijos kanalus.

Kitose vietose beatodairiskai naikinamas buvęs gamtinis upės paplūdimys su užliejamomis žemomis pievomis ir natūraliaisiai smėlio ruožais. Vietoj to aukštinamas gruntas ir stumiamas iki pat vandens su dirbtinai krintančiu kraštu į vandenį. Taip pat dėl naujų savininkų užgaidos ruošiamasi, keičiant bendrajį planą, ties Kleboniškio vandenviete suniokoti pakrantę nenatūraliai pakeliant gruntu ir ciniškai aiškinama, kad tai tik žvyruočių užlyginimas.

Jonavos gatvė, galėjusi tapti viena gražiausiai Kauno gatvių, neturi jokių plėtros koncepcijos ir stichiškai darkoma: palei Žaliakalnio slėnaitus likę tarpai nemokškai baigiami užstatyti sandėliais-dėžėmis, primenančiais urmo bazes.

Palei Nerį buvusi žalioji zona, prasidedanti ties senamiesčiu ir plėtianti iki pat Kleboniškio miško, senesniuose planuose įteisinta kaip evakuacinis bei rekreacinis žaliasis koridorius, šiuo metu neatsakinčiai užstatinėjamas menkaverčiai provincialiai statiniai su aukštomas tvoromis. Gruntas čia taip pat iškeltas, todėl užstoja vaizdą į Nerį. Tai – vienas didžiųjų urbanistinių nusikaltimų Kaune. O kaltieji pertosi atsakomybės.

Tarp Brastos gatvės ir Nemuno naujai planuojamame kvartale prieš gražuojant senamiesčių ižūliai išdalijus sklypus pakrantėse taip pat lieka tik siauras ruoželis prie vandens, kuriam galbūt pavyks iškovoti nors siaurą takelį šuniukų „ekskursijoms“. Tikėtis tikro europietiško sprendimo kalbant apie šias ir kitas vietas beveik neįmanoma. Stebina tai, kad kai pasiūlai rimčiai pažiūrėti į šitą reikalą, į tave atsigréžia piktis atsakingų valdininkų žvilgsniai. Taip ir kreipia Lietuvos sau sumos valstietis savo žagré kuo toliau nuo upių.“

J. Merkevičienė: „Akivaizdu, kad mūsų mieste žaliasios erdvės nepakankamai tvarkomos ir prižiūrimos. Tam trūksta kultūros, tradicijų ir lėšų. Turime svarbių išgyvenimo problemų, todėl jos ir lieka nuošalyje. Tačiau svarbiausia šio laiko problema yra miesto atgrižimas į upes. Matome labai keistų tendencijų – pramoninius rajonus šalia upių naikiname, bet čia pat kalbamame apie krovinius uostus Marvelėje. Jau visi pamiršo Jonavos gatvėje numatyta platėjantį vadinių žaliajį koridorį. Šiuo atžvilgiu turėt būti aktyviai ir principingiai vykdoma miesto politika. Svarbiausia – nereikia parduoti sklypų tol, kol neišaiškinta, kas juose gali atsasti. Tada, kai jau parengiamas projektas, vėlu diskutuoti ir piktintis.“

89-ojo kūrybinio
sezono vasario
mėnesio repertuaras

4 d., ketvirtadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – Erico-Emmanuela Schmitto „Smulkūs vedybiniai nusikaltimai“. Dvių dalių vedybinis detektyvas. Režisierius Raimundas Banišionis. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietu kainos – 25, 30 Lt.

5 d., penktadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Biljanos Srblijanovič „Skėriai“. Dvių dalių tragikomedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., šeštadienį, 18 val. Tavernos salėje – Tonino Guerra „Ketvirtoji kėdė“. Vienos dailies komedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 25, 30 Lt.

7 d., sekmadienį, 15 val. Mažojoje scenoje – Marius von Mayenburgo „Bjaurusis“. Skalpelio pjūvis. Režisierius Vilius Malinauskas. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietu kainos – 25, 30 Lt.

7 d., sekmadienį, 18 val. Penktojoje salėje – „Laimingi“. Dvių dalių spektaklis pagal Friedricho von Schillerio „Klasatę ir meilę“. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilietu kaina – 40 Lt.

9 d., antradienį, 18 val. Tavernos salėje – Ivano Vyrypavovo „Sapnai“. Veiksmas, kuris vyksta pas jus. Režisierius Kirillas Glušajevas. Spektaklio trukmė – 1.04 val. Bilietu kainos – 20, 25 Lt.

10 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Timothee de Fombelle „Švyturys“. Monospektaklis. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 25 Lt.

10 d., trečiadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – Michalo Walczako „Kelionė į kambario vidų“. Režisierius Agnus Jankevičius. Spektaklio trukmė – 2.20 val. Bilietu kainos – 25, 30 Lt.

Teatro kasa veikia kasdien 10.30-19 val. Informacija tel. 8-37 22 40 64, www.dramosteatas.lt. Bilietus taip pat platina TIKETA.LT.

Kauno valstybinis lėlių teatras

6 d., šeštadienį, 12 val. „Karalaitės bučinys“. Kaip paika tušybė sugriovė karališką laimę. Nuo 5 m. Režisierius A. Stankevičius. Bilietu kaina – 10 Lt.

7 d., sekmadienį, 12 val. „Princesės gimtadienis“. O. Vaildo motyvais. Režisierius A. Stankevičius. Nuo 5 m. Bilietu kaina – 8 Lt.

Ypatinges pasiūlymas – šeštadieniniams spektakliams tai koma 50 proc. nuolaida!

Bilietai parduodami teatro kasoje ketvirtadieniais ir penktadieniais 11-17 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 10-14 val. Informacija tel. 8-37 220061, www.kaunoleles.lt.

Kauno kamerinis teatras

6 d., šeštadienį, 18 val. Michal Walczak „Pirmasis kartas“. Dvių dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilietu kainos – 24, 30 Lt.

7 d., sekmadienį, 18 val. Fransua Rablė „Gargantua ir Pan>tagriuelis“. Užstalė tikriesiems gurmanams (N-18). Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.55 val. Bilietu kainos – 40, 50 Lt.

10 d., trečiadienį, 18 val. Lauros Shaine Cunningham „Mergvarkis“. Dvių dalių amerikoniška komedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.35 val. Bilietu kainos – 24, 30 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje darbo dienomis 14-18 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 11-17 val. Informacija tel. 8-37 228 226. Bilietu galima užsisakyti interneto svetainėje www.kamerinisteatas.lt, elektroniniu paštu info@kamerinisteatas.lt arba išsigiti BILIETAI.LT ir „Bilietu Pasaulis“ prekybos vietose.

6 d., šeštadienį, 18 val. Gitanos Gugevičiūtės „Mokėk – duosiu“. Spektaklis-pokštas. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

7 d., sekmadienį, 15 val., 9 d., antradienį, 19 val. „Katyčė „P“. Pagal Eve Ensler pjesę „Vaginos monologai“. Spektaklis tik suaugusiesiems. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietu kaina – 35 Lt.

Bilietu teirautis: M. Daukšos g. 34. Tel. 8-37-408470, 226090, www.mazasisteatas.lt

Nemunas

ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.
Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.culture.lt/nemunas>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos raštojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino UAB „ArxBaltica“
Tiražas 1500
Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

4 d., ketvirtadienį, 18 val. Ričardo Rodžerso „Muzikos garsai“. Dvių veiksmų miuziklas visai sėmai. Režisierius Nerijus Petrokas, dirigentas Julius Vilnonis, dailininkė Virginija Idzelytė, vaikų choro vadovė Jūratė Miliauskaitė. Spektaklio trukmė – 2.45 val. Bilietu kainos – 10, 15, 18, 30, 35, 40, 100 Lt.

5 d., penktadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Silva“. Triju veiksmų operetė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Virginijus Visockis, dailininkė Janina Malinauskaitė. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 10, 15, 18, 30, 35, 40, 100 Lt.

6 d., šeštadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Bajaderė“. Triju veiksmų operetė. Pastatymo meno vadovas ir režisierius Gintas Žilys, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Artūras Šimonis, kostiumų dailininkė Jolanta Rimkutė, choreografas Andrius Kurienius. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 10, 15, 18, 30, 35, 40, 100 Lt.

7 d., sekmadienį, 12 val. „Sniego karalienė“. Dvių dalių baleto spektaklis vaikams H. K. Anderseno pasakos motyvais, pagal Edvardo Griego muziką. Choreografas Aleksandras Jankauskas, dirigentas Jonas Janulevičius, dailininkė Ramunė Skrebūnaitė. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietu kainos – 5, 10, 15, 18, 20, 25, 50 Lt.

7 d., sekmadienį, 18 val. Džono Kanderio, Džozefo Steino, Fredo Ebo „Zorba“. Dvių veiksmų miuziklas. Režisierius Jan Szumiej (Lenkija), dirigentas Virginijus Visockis, dailininkė Janina Malinauskaitė. Zorbos vaidmenį atlieka nacionalinės premijos laureatas aktorius Vladas Bagdonas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 10, 15, 18, 30, 35, 40, 100 Lt.

10 d., sekmadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Monmartru žibuko“. Triju veiksmų operetė. Režisierius Kęstutis Jakštėnas, dirigentas Virginijus Visockis, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Agris Danilevičs (Latvija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

Teatro kasa dirba 11-14.00, 14.45-18 val. Poilsio diena – pirmadienis. Informacija tel. 8-37 22 87 84, el. p. administator@muzeinisteatas.lt.

5 d., penktadienį, 18 val. Kauno miesto simfoninio orkestro jubiliejas. Dalyvaus Kauno miesto simfoninis orkestras (vyr. dirigentas Modestas Pitrenas), Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Solistai: Pavel Berman (smuikas, Italija), Raimonds Pauls (fortepijonas, Latvija). Dirigentas Modestas Pitrenas. Bilietu kaina – 40, 50, 70, 90 Lt.

6 d., šeštadienį, 18 val. Kauno miesto simfoninio orkestro jubiliejas. Dalyvaus Kauno miesto simfoninis orkestras (vyr. dirigentas Modestas Pitrenas), Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Solistai: Pavel Berman (smuikas, Italija), Raimonds Pauls (fortepijonas, Latvija). Dirigentas Modestas Pitrenas. Bilietu kaina – 20, 30, 40 Lt.

7 d., sekmadienį, 18 val. fortėpijono mago pianisto Alexei Grynyuk koncertas. Programa: Fryderyk Chopin Polonezas op. 26, Nr. 1, cis-moll, Noktiūnas op. 15, Nr. 1, F-dur, Variacijos E-dur, „Der Schweizerbub: Steh auf, steh auf o du Schweizer“ tem 3 Mazurkos op. 59, Noktiūnas op. 27, Nr. 1, cis-moll, Polonezas „Heroique“ op. 53, Nr. 6, As-dur, Ludwig van Beethoven Sonata „Appassionata“ op. 57, Nr. 23, f-moll, Franz Liszt Liebestraum op. 62, Nr. 3, As-dur, Vengriškoji rapsodija Nr. 2. Bilietu kainos – 20, 30, 40, 50, 55, 60, 100 Lt.

10 d., trečiadienį, 18 val. Koncertas „Saulėtasis varis“. Varinių pučiamųjų ansamblis „Protuberis brass“ (vadovas ir dirigentas Egidijus Miknius). Solistas Tomas Gricius (trimatis). Dirigentas Egidijus Miknius. Koncertą veda „Lélės“ teatro aktorius Irmantas Jankaitis. Bilietu kaina – 10, 15 Lt.

Bilietus platina TIKETA ir Kauno filharmonijos kasos. Informacija tel. 8-37 20 04 78, www.kaunofilharmonija.lt.

Teatro klubas

7 d., sekmadienį, 18 val. Alytaus miesto teatre (Rotušės a. 2) – „Šeimos patarėjas“. Režisierė Aldona Bendoriūtė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 40 Lt.

11 d., ketvirtadienį, 19 val. „In Tilsit“ (Vytauto pr. 32, Kaunas) – „Meilė paryžiuje“. Režisierė Ina Pukelytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 40 Lt.

Bilietus platina „Tiketa“. Su „Laisvalaikio“ ir „Olilia“ kortelėmis – 20% nuolaida dviem bilietams.

Kauno vaikų ir jaunimo teatras „Vilkolakis“

(Kovo 11-osios g. 108)

7 d., sekmadienį, 12 val., 10 d., trečiadienį, 16 val. S. Ivanauskaitės „Kaip Pagrandukas išminties ieškojo“. Daugiau informacijos tel. 313712, www.vilkolakis.lt.

Vyriausasis redaktorius

Viktoras Rudžianskas – tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255

Referentė – Aurina Venislovaite – tel. (8-37) 322244

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas –

Donaldas Kajokas (KAUKO LAIPTAI) – tel. (8-37) 322251

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –

Gražina Viktorija Petrošienė (TILTAI) – tel.: (8-37) 322266

Naujienų redaktoriai: Audronė Meškauskaitė – tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983, Andrius Jakūčiūnas – tel. (8-611) 98945 el. paštas: jakuciunas@gmail.com

Apžvalgininkai: literatūra – Valdemaras Kukulas, Erika Drungytė; fotografija – Romualdas Rakauskas; muzika – Eugenija Žakienė; kinas – Gediminas Jankauskas.

Fotografai: Zenonas Baltrušis, Narcizas Freimanas.

Stilištė – Lina Navickaitė – tel. (8-37) 322251

Maketuotojas – Juozas Pužauskas – tel. (8-656) 38529

Buhalterė – Irena Kavaliauskienė – tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Dėl kolegės
STASĖS ŠEŠTAKAUSKAITĖS
mirties nuoširdžiai užjauciamo sūnų Saulių
ir artimuosiui.

Nemuniečiai

RAŠTYTOJŲ KLUBAS
RAŠTYTOJŲ KLUBAS

4 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Raštojų klubo (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – raštojų Vytauto Martinkaus kūrybos vakaras su istoriniu romanu „Zemaičio garlėkys“. Vakare dalyvaus knygos autorius V. Martinkus, literatūrologas prof. Petras Bražėnas, žurnalo „Aviacijos pasaulis“ redaktorė Vilma Jankienė, aviatorius, Ignalinos aerodromo vadovas Rimvydas Matciūlevičius, Lietuvos aviacijos istorikas Gytis Ramaška. Vakaro večėjas – literatūros kritikas Valentinas Sventickas.

11 d., ketvirtadienį, 17.30 val. raštojų Jono Užurko kūrybos vakaras su trilogija „Didžiosios lietuvių pergalių“: „Saulės mūšis“, „Žalgirio mūšis“, „Oršos mūšis“. Vakare dalyvaus trilogijos autorius J. Užurka, istorikas Algimantas Liekis, leidyklos „Eugrimas“ direktorius Saulius Petrušas, aktorius Tomas Vaisietė, renesanso muzikos ir šokių ansamblis „Banchetto musicale“ (vadovė Jūratė Miškišaitė-Vičienė), Vilnius iugalos Karininkų ramovės vyrų chorą „Aidas“ grupė (vadovas) Tadas Šumskas. Vakarą ves literatūros kritikas Alfredas Guščius.

Informacija tel.: (8-5) 2629627; (85) 2617727; el. p.: rasytojuklubas@aiva.lt

Kauno tautinės kultūros centras

(A. Jakšto g. 18)

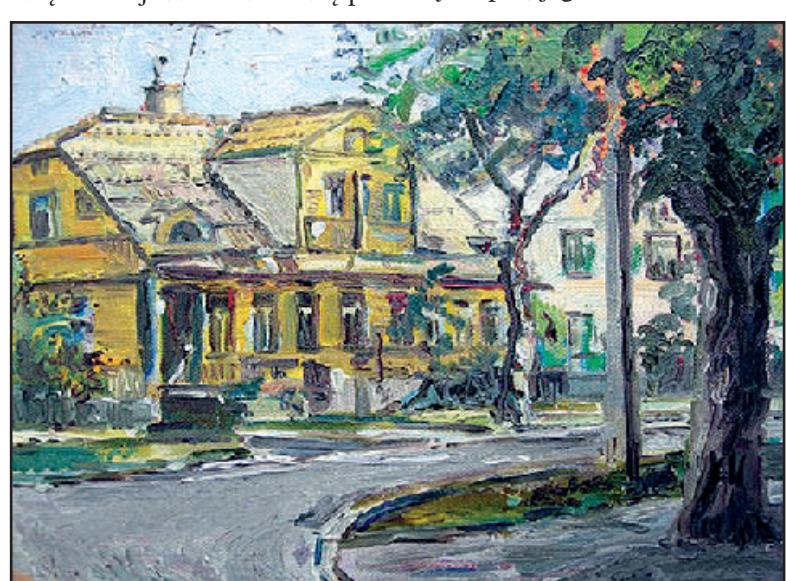
4 d., ketvirtadienį, 18 val. vakaras „Dainuokim!“ – Užgavėnių dainų ir žaidimų mokymas. Veda Vita Bražiulienė. Iejimas nemokamas.</p

Kauno karuselė

Sausio 29 d. Kaune, Senamiesčio klube, atidaryta prancūzų dailininko Gilleso Vuillardo tapybos paroda „**Medinė architektūra ženklina Lietuvą**“. Prancūzai yra bene viena labiausiai savo paveldą saugančių tautų, kad ir kokių paskatų ar menčių, dailininko, kaip ir daugelio miesto svečių, akimis, yra unikaliausias miesto architektūrinių paveldas.

Prancūzas dailininkas jau kelelius metus gyvena Žaliakalnyje ir net drįstu spėti, jog kokiame nors sena-

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Reikalai Briugėje“

Savaitgalis prie televizoriaus

Žanrinio kino paradas

Gediminas JANKAUSKAS

Ši savaitgalį mažuosius ekranus užvaldys žanrinis kinas. Begalę kartu rodytoje „**Mumijoje**“ (penktadienis, 20.10 val., LNK) į Egiptą atvykę nuotykių ieškotojai Rikas, Evelina bei jos brolis Džonatas aptinkia mumiją ir patys to nenorėdami išeidižia į laisvę piktąją šmékla. Senovės Egipte žynys Imhotepas dėl meilės faraono meilužei buvo įkalintas mumijos karste mirušių miesto požemiuose. Dabar jis šluos savo kelyje viską, kas tik pasipainios po kojomis. Ispūdingi specialieji efektai ir kvapą gniažiantys nuotykių paskatino filmo autorius sukurti kelis tēsinus, kuriuos netrukus taip pat pamatysisme.

„Dvare prie šaltojo upelio“ (penktadienis, 23.00 val., LTV) niujorkiečiai Kuperis ir Lėja (juos vaidina aktoriai Dennis Quaidas ir Sharon Stone) su vaikais persikelia gyventi į apleistą dvarą. Netrukus ka-

daise buvę didingi rūmai pradeda vieną po kitos atskleisti šiurpias pašlapstis. Naujuų šeimininkų niekas neįspėjo, kad buvęs dvaro savininkas psichopatas Deilas Meisis ką tik grįžo iš kalėjimo ir pasiryžęs atgauti savo turtą.

„Riterio žvaigždė“ (šeštadienis, 22.00 val., LNK) – tai tikras anksti mirusio aktoriaus Heatho Ledgerio benefisas ir smagi avantiūrinė komedia, lengvai griaunanti laiko ir logikos taisykles. Veiksmas rutuliojasi XIV amžiuje, bet dauguma kilmungų damų vilki šiuolaikines ekslektiškas madas primenančius draubžius, riterių turnyrus stebinti publica eligiasi lyg dabartinių roko koncertų lankytojai, o garsų šarvų ir kardų žvangesį dažnai užgožia gerai žinomas „The Queen“ dainos.

„Meilėje iki mirties“ (šeštadienis, 23.10 val., LTV) prancūzų kino klasikas Alainas Resnais (ką tik

me mediniame, o gal *smetoniniame* mūriname name. Stebisi mūsų ne-apdairaus ir atsainaus namų renovavimo subtilumais ir skuba dar nesunaikintas grožybes perkelti į paveikslus. Tapo lauke iš natūros, todėl tėsiai jau itin retas klasikinės tapybos tradicijas.

Tiesa ne tik tai – G. Vuillardas kartais nustebina keistais klasikos ir naujuų technologijų junginiais.

Sausio 29 d. M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejuje duris atvėrė praeitis. Pro jas prasmuko senojo Kauno skersvėjai, nors sienos ir baldai dar kvepia ką tik užteptais dažais ir laku. Tą dieną įvyko naujai įrengto **Kipro Petrausko memoriailio buto apžiūra** ir Lietuvos muzikos bei teatro akademijos Kauno skyriaus studentų koncertas. I ekskursiją palydėjo ekspozicijos autore, muziejininkė Vida Bingeliénė.

Nuo šiol šis butas veiks kaip atskira ir savarankiška M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejaus ekspozicija. Šiuo metu galima aplankyt K. Petrausko kabinetą, svetainę, Elenos Žalinkevičaitės-Petrauskiene's kambarį ir vieną naujos ekspozicijos erdvę. Klasikiniu solidumu ir ramybe, o dabar jau ir muziejine tyla

dvelkiančiuose kambariuose, kurie apstatyti autentiškais baldais, eksponuojami Petro Kalpoko, Vlado Didžioko, Kazio Šimonio, Antano Guadičio ir kitų dailininkų paveikslai.

Vėliau kituose buto kambariuose planuojama įrengti ekspozicijas, skirtas solisto kūrybai, laisvalaikiui, dalis ekspozicijos bus skirta K. Petrausko žmonai E. Žalinkevičaitėi, žymiai dramos teatro artistei, poetei. Tik buvusioje virtuvėje jau nekvėp valgiais, nuo šiol joje bus įrengta edukacinė klasė, kurioje stovės informacinių terminalas, bus rodoma filmuota medžiaga, skambės so-listo įdainavimai.

Sausio 28 d. 18 val. Kauno architektų namuose atidaryta tapybos, skulptūros, objektų, fotografijos paroda „**Figūra**“. Toks pavadinimas platus kaip pasauly, todėl ir priemė į parodą didžiausią įvairovę. Ir visa tai apibendrinama Arūno Vaitkūno kadaise pasakyta fraze: „Figūratvizmas – pasakymo „išgryntas iki gražumo“ alternatyva. Gražumas. Formatu vartalojimas. Vaizdavimo iliuzoriškumas. Ką tai reiškia?“ Atsakymu gali būti pačių įvairiausiu, todėl formos kaitos ir raiškos parodoje aprėpia itin placią skalę. Skulp-

tūra joje – nuo kičo, šmaikštumo iki monumentalios klasikos. Tapybos darbai – nuo pašaipų žvilgsnių į Venerą Amerikoje iki šiltų potėpių ant senų virtuvinių stalų stalcių. Panauši į vienos menininkų kartos skerspjūvį, kuriame persimainę skirtingos spalvos ir sluoksniai.

Parodoje dalyvauja: Aurelija Draugėlė, Tadas Vosylius, Tomas Vosylius, Darius Rakauskas, Saulius Dzindzilevičius, Eglė Šcerbinskaitė, Vidas Poškus, Ričardas Milukas, Gvidas Latakas, Tomas Pigulevičius, Aušrimas Švedas, Neringa Krivičienė.

Parengė

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

ga Kenas (aktorius Brendanas Gleesonas).

Jau pirmieji filmo vaizdai sukuria viduramžių atmosferą. Regis, Briugėje laikas sustojo prieš keletą šimtmecių. Aštrūs Renesanso bažnyčių bokštai raižo dangų, o namai ir aikštės atrodo kaip Piterio Breigelio paveiksluose, tapytuose dar XVI šimtmetyje. Ne miestas, o tikras tapybos muziejus po atviru dangumi. Tik Réjui visos tos grožybės nerūpi. Kol jo partneris džiaugiasi galimybe aplankyt muziejuje ir kitas įžymybes, gyvenimo džiaugsmą visai praraðes ir žiaurius depresijos apsėstas Réjus galvoja vien apie savižudybę. Pagrindiniai filmo konfliktai, nužymëti filmo ekspozicijoje, iš karto intriguoją, o komplikuota tolesnių įvykių plynė ves siužetą į antikine lemtimi paženklinčią finalą. Staigmenų šiam kelyje bus daug.

vo bute „internautas“ Keilas susiranda naują intriguojamą užsiemimą – šnipinėti kaimynus. Pirmaja jo naujojo pomėgio „auka“ tampa simpatiška kaimynė Eslė. Demaskavusi slapuką, mergina pati išitraukia į azartiską užsiemimą. Tačiau netrukus tai, kas prasideda kaip nekaltas žaidimas, įgauna visai kitą pagreitį. Porelė ima įtarti, kad vienas iš jų kaimynų gali būti serijinis žudikas.

Vėlų sekmadienio vakarą (23.00 val., BTV) žiūrėsime, kaip Danielui Radcliffe'ui sekasi pabėgti nuo Hario Poterio įvaidžio. Pajutęs pavojų tapti tik vieno personažo įkaitu, jaunas aktorius bando jėgas riumtame teatre (neseniai jis nustebino Londono teatralus daug psychinių jėgų reikalaujančiu Alano Strongo vaidmeniu Peterio Shafferio pjesės „Equus“ inscenizacijoje), o biografineje dramoje „Mano berniukas Džekas“ suvaidino britų rašytojo Rudjardo Kiplingo vienintelį sūnų Džeką. Būdamas septyniolikos jis tarnavo Airijos gvardijoje ir pakliuvi į patį Pirmojo pasaulinio karo sūkurį. Netrukus jaunuolio tévus pasiekė baisi naujiena – jų sūnus dingo be žinios. Pradeda aiškėti ir šią tragediją išprovokavę tévo bei sūnaus konfliktai.